

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: (312) 842-7325

VOLUME LXVIII Nr. 7

KETVIRTADIENIS, KOVO (MARCH) 31, 1988

KAINA 25 c.

KASDIEN

Kodėl menkučiai
Pelnas lemia
Jesse Jackson
Tik svarsto

Seniai pasibaigė žiemos sporto olimpiada Kanadoje bet žmonės dar vis tebešneka, kodėl amerikiečiai sportininkai olimpiadoje, palyginus su tarybiniais sportininkais, tokie menkučiai. Tarybiniai sportininkai iš olimpiados išsivežė 29 medalius, o amerikiečiai — vos 6. Menkučiais pasirodė, palyginus netgi su tokios nedidelės socialistinės Rytų Vokietijos sportininkais. Sie išsivežė 25 medalius, o mūsų anuos šešis.

Manau, dėl tokio amerikiečių sportininkų menko pasirodymo olimpiadoje nėra ko daug jaudintis, nes Amerikoje puoselėjamos tik tos sporto šakos, iš kurių kai kas daro pelningą biznį. O tos, iš kurių negalima pasidaryti pelno, paliktos, kaip žmonės sako, dievo valiai, o jaunimas, mėgstantis sportą, nustumtas būti profesionalių futbolo ir beisbolo komandų sirgaliais.

Kapitalistų prigimtis yra kapitalu pelnyti ir pelnyti! Pavyzdžiu gali būti Minnesotoje veikianti kapitalistinė korporacija Context, leidžianti Maskvoje išeinančio laikraščio "Pravdos" repliką anglų kalba kartą per savaitę. Nežiūrint, kad ši "Pravdos" replika anglų kalba prasideda antikapitalistiniu šūkiu "Proletarians of the World, Unite", bet kapitalų investoriams tai nesvarbu, kad tik iš to yra jiems geras pelnas.

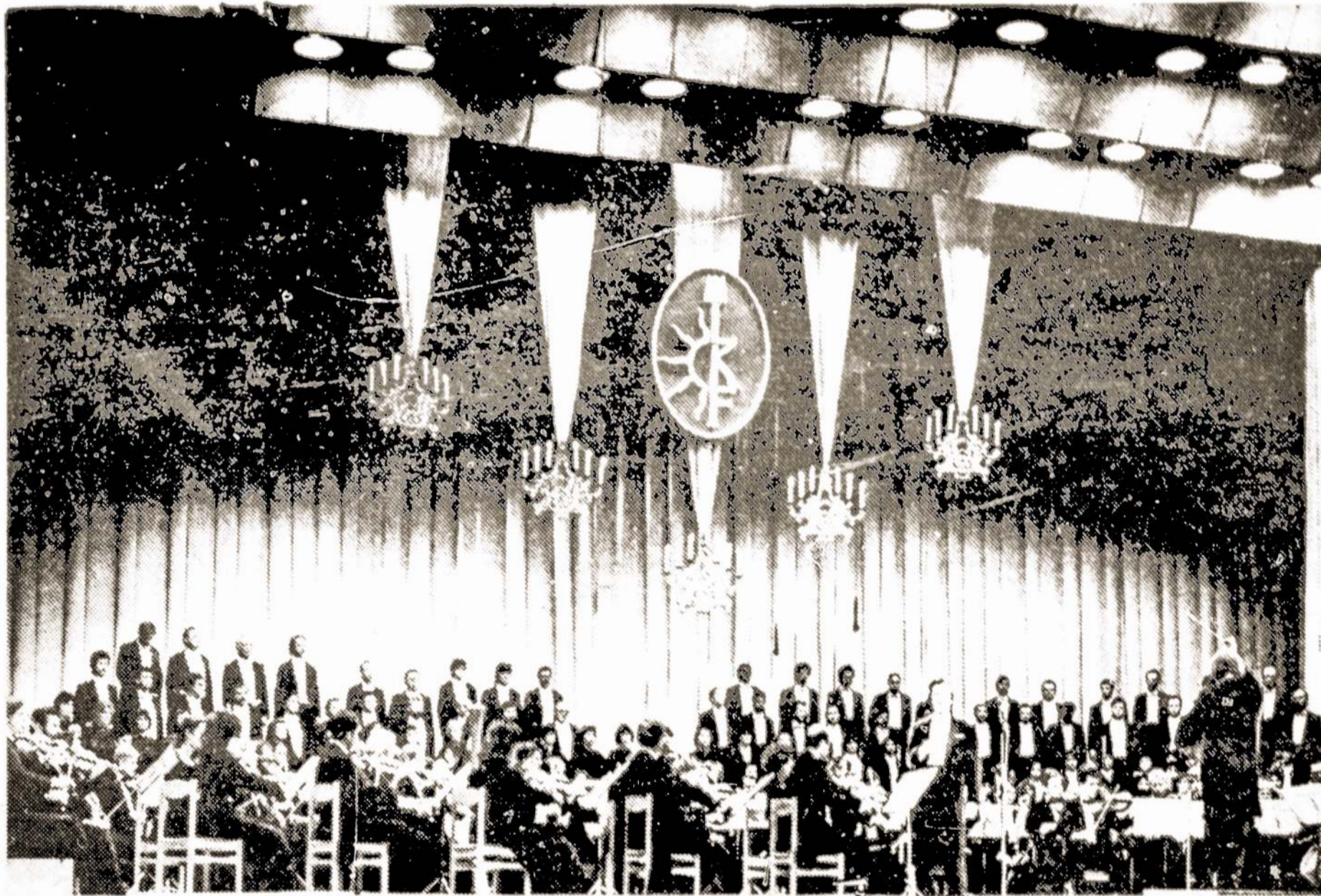
Replikos kopija nėra pigi — kaštuoja du dolerius, bet, matyt, žmonės ją plačiai skaito, nes korporacija ketina pradėti ją leisti kasdien.

Raudonėdžio velionies sen. Joe McCarthy palikuonys aliarmuoja, kad aspirantas prezidentinei kandidatūrai baptistų kunigas Jesse Jackson esąs "pavojingiausias Amerikai žmogus". Jeigu jis laimėtų rinkimus, Ameriką atiduotų Tarybų Sąjungai.

Jesse Jackson populiarumu susirūpinę ir nuosaikesni reakcininkai. Jiems baisu, kad už afroamerikietį Jesse Jackson pirminiuose rinkimuose balsuoja ir baltieji. Jesse Jacksono laimėjimai per "super Tuesday" pietinėse valstijose, netgi sukėlė kalbą, kad dar ko, demokratų kandidatas gali jį pasirinkti partneriu viceprezidentinei kandidatūrai.

Jesse Jacksono populiarumas ir triumfai pietiniuose rinkimuose yra akivaizdus ženklas, kaip sparčiai Amerikos liaudis kairėja.

Amerikoje iš visų šeimų skaičiaus yra 40 procentų šeimų, kurių tėvas per metus uždirba mažiau kaip \$15,000. Daugelio šių šeimų

Lietuvos kultūros fondo iniciatyva Vilniaus sporto rūmuose buvo surengtas pirmasis labdaros koncertas — "Concertus magnus", kuriame dalyvavo respublikos meno meistrai. Iš šio koncerto gautos lėšos skiriamos Vilniaus Aukštutinės pilies atstatymui.

Antano Gylio nuotraukoje: Sporto rūmų scenoje — labdaros koncerto dalyviai.

Žvilgsnis į tautos kultūros praeitį

Pastaraisiais metais gerokai pagyvėjo ir išsiplėtė Lietuvos kultūros istorijos tyrimas. Be solidžių Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Istorijos instituto ir Vilniaus universiteto archeologų, etnografų, knygotyriminkų, menotyriminkų darbų, parašoma vis daugiau mokslo istorijos veikalų, parengiama Lietuvos senovės mokslininkų darbų publikacijų, mokslinių katalogų. Ūgtelėjo architektūrologija, dailėtyra. Produktiviai dirba Lietuvos TSR valstybinio dailės instituto, kitų aukštųjų mokyklų, Lietuvos statybos ir architektūros mokslinio tyrimo instituto mokslininkai, kai kurių muziejų darbuotojai. Tarybiniais metais iš esmės pasikeitęs visuomenės struktūrai, norima kuo geriau pažinti savo

motinos, nori ar nenori, turi namuose palikti vaikus be priežiūros ir eiti dirbti, padėti vyrui išmaitinti šeimą. Dar tragiškiau, kai šeimos maitintoja tėra tik motina.

Tokių šeimų tėvams, turėčių vaikams skirti darželiai neprieinami. Todėl jų vaikai auga be tėvų prideramos priežiūros, palikti vieni namuose dažnai murzini, kaip reikiant nepamaitinami ir pan.

Kaip pažymi žurnalas "Newsweek", neturtingų šeimų vaikų auklėjimas yra opi nacionalinė problema, lygi kaip valstybės biudžetas bei ginkluotės kontrolės. Kongrese pasiūlyta net keli įstatymo projektai, padėti tokių šeimų tėvams auklėti vaikus. Vyksta svarstymai, bet kol kas nieko iš to neišėjo... S. J. Jokubka

tautos kultūrinę praeitį. Kultūros istorija labai domisi ne tik humanitarinė, bet ir techninė inteligentija. Pagaliau ne tik inteligentija — kultūros istorijos knygą skaito, galima sakyti, visi, kas tik ją gauna. Iš knygynų bematant dingsta kiekviena nauja rimta monografija, studija ar kultūros istorijos dalykus populiarinantis leidinys.

Paklausa didelė, pasiūla leidybai taip pat nemaža. Kaip šiuos poreikius tenkina leidybai? Su tokiu klausimu kreipėmės į specializuotos „Mokslo“ leidyklos Vilniuje vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoją Zigmantą Pocių. Jis pasakoja:

— „Mokslo“ leidykla jau 1985 metais pradėjo plėsti kultūros istorijos veikalų leidybą. Istorijos redakcijoje yra kultūros istorijos grupė (ilgaimui ji turėtų išaugti į savarankišką redakciją), sudaryta neetatinė kultūros istorijos mokslinė taryba, į kurią įeina žinomi įvairių sričių mokslininkai. Parengtas didelis perspektyvinis planas, kuriame numatyta išleisti daug vertingų menotyros, mokslo istorijos, muziejinkystės, knygotyros veikalų. Jau išėjo J. Umbraso monografija „Lietuvių tapybos raida“, akademinio veikalo „Lietuvos architektūros istorija“ pirmasis tomas, A. Keturkos studija „Spalva lietuvių liaudies baldų puošyboje“, spausdinamas T. Adomonio ir K. Cerbuleno vadovėlis aukštajai mokyklai „Lietuvos TSR dailės ir architektūros istorija“ (I dalis), redaguojama gausiai iliustruota V. Kulikauskienės ir M. Miliuvienės monografija „Lietuvių valstiečių drabužiai“, Universiteto

bibliotekos parengtas mokslinis katalogas „Elzevirai“ ir kiti leidiniai. Pradžia nebloga. Leidykla pradeda realiai galvoti apie Lietuvos muziejų fondų mokslinių katalogų leidybą (Kultūros ministerijoje šiuo reikalu sudaryta redakcinė kolegija, pradedama formuoti tematika), nuoseklų istorijos šaltinių publikavimą, svarbių kultūros istorijos veikalų faksimilių leidybą. Sutelktų mokslininkų ir leidėjų pastangų dar laukia senieji menotyros veikalai — Z. Liaukšminio, M. Sarbievijaus, L. Stuokos-Gucevičiaus, M. Sulco, K. Podčaišinskio ir kitų Vilniaus universiteto profesorų teorijos darbai. Tai gi „Mokslo“ leidykla turi vilties greičiau ir geriau tenkinti mūsų visuomenės poreikius. TR

Trumpai

— Pralaimėjęs nominaciją į Aukščiausiąjį teismą Robert Bork neatsimena, kad Amerikos universitetai, teisių mokyklos ir liaudis taip būtų sukairėję, kaip dabar.

— Chicagoje Social Security centro raštinių pastatas, 600 W. Madison St., formaliai nuo dabar bus vadinamas miesto buvusio metro Harold Washington pastatu.

— Neseniai žurnalistai susekė, kad avangelistų pamokslininkas Jim Bakker svetimoteriauja, dabar susekė antrą — Jimmy Swaggart. Pastarasis savo pasekėjams viešai prisipažino, jog „sugriešijęs“ dievui...

— Meksikoje JAV pasienyje yra 987 amerikiečių įmonės, kuriose pusdykiai dirba 268,400 meksikiečių darbininkų.

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly [659-780]

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday,
by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$15.00; Chicago \$17.00;
Canada, and other foreign countries — \$20.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS—3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Derybos nuteikia optimistiškai

Amerikos ir Tarybų Sąjungos mokslininkai nustatė, kad šios abi branduolinės valstybės su jų arsenaluose esančiomis 50 tūkstančių branduolinių užtaisų gali gyvybę Žemėje sunaikinti net 67-erius kartus. Abiejų šalių branduolinis potencialas siekia 20 tūkstančių megaltonų. Norint, kad pasaulyje būtų sugriauti visi didieji miestai kaip New Yorkas, Tokyo ir Maskva ir vidutiniai, kaip Bostonas ir Vilnius, užtenka tik 300 megaltonų.

Tokių skaičių akivaizdoje Amerikos ir Tarybų Sąjungos susitarimas dėl vidutinio ir mažesnio nuotolio raketų likvidavimo gali pasirodyti ir ne toks reikšmingas — juk tokio tipo raketos tesudaro tik truputį daugiau negu 3 proc. abiejų valstybių branduolinio potencialo.

Tačiau tiek R. Reaganas, tiek M. Gorbačiovas, pasirašdami šią sutartį, pažymėjo, kad čia svarbiausia, matyti, ne kiekybė, o kokybė . . .

Džiugu, kad pirmą kartą žmonijos istorijoje bus likviduota ištisa branduolinės ginkluotės klasė. Tačiau dar optimistiškiau nuteikia, kad abi pusės pirmą kartą taip gerai susitarė kontrolės klausimais. Tarybų Sąjungoje, Amerikoje ir Vakarų Europoje numatyti net 140 kariniai objektai, gamyklos, poligonai, sandėliai, dislokavimo aikštelės, kurias turės teisę inspektuoti abiejų šalių karinių ekspertų grupės. Sutartyje numatyta ir šių inspekcijų tvarka, nemaža jų bus vykdoma be išankstinio pranešimo.

Tokia kontrolė, o būtų teisingiau pasakyti, pasitikėjimo sistema, sudaro geras prielaidas ir būsimiems Amerikos Tarybų Sąjungos susitarimams dėl branduolinės, paprastos ir kitokios sumažinimo.

Šiuo metu Ženevoje vyksta intensyvi derybos dėl strateginės ginkluotės sumažinimo 50 procentų, ir jeigu viskas gerai klostysis, sutartis dėl tokio sumažinimo gali būti pasirašyta jau šių metų vasarą, prezidento R. Reagano vizito į Tarybų Sąjungą metu.

Amerikos ultrakonservatoriai, tarp jų ir nemažai išeivijos politinių veikėjų, tikėjosi, kad senate vis dėlto pavyks sužlugdyti sutarties dėl vidutinio ir mažesnio nuotolio raketų ratifikaciją. Juk visiems aišku, kad šios sutartis oficialus įgaliojimas dar labiau pasitarnaus tolimesniems politiniams, ekonominiams ir visuomeniniams kontaktams tarp šalių. O tokiais aplinkybėmis antikomunistinė ir antitarybinė propaganda bus dar mažiau populiari tarp amerikiečių ir, atvirkščiai, sustiprės noras gauti kuosubjektyvesnę informaciją apie Tarybų Sąjungoje, Tarybų Lietuvoje vykstantį persitvarkymo procesą.

Tačiau kai už pasirašytos sutarties ratifikavimo nedviprasmiškai stoji prezidentas R. Reaganas, viceprezidentas George Bush, beveik visi rimčiausieji republikonų ir demokratų pretendentai prezidento postui, jai neprieštaravo Pentagonas, aišku pasidarė, kad ultra planų negalima atlikti.

Debatai senato užsienio reikalų, gynybos ir žvalgybos komitetuose parodė, kad prieš ratifikavimą veikė tik keliolikos dešiniųjų senatorių grupė, vadovaujama liūdnai pagarsėjusio iš Šiaurės Karolinos Geo Helms. Kaip jis besistengė, bet jam nieko neišėjo. Matyt, kitaip ir būti negalėjo, juk, įvairių visuomenės apklausių duomenimis, nuo 60 iki 85 procentų amerikiečių pritaria sutarčiai dėl vidutinio ir mažesnio nuostolio raketų likvidavimo.

Tada Amerikos konservatoriai griebėsi kitos taktikos, nukreiptos tiesiog prieš planuojamą susitarimą dėl strateginės ginkluotės sumažinimo.

Kampanija prieš šios sutarties pasirašymą žada būti kur kas aktyvesnė, nes į ją įsijungė ir tie Amerikos politiniai veikėjai, politologai, kurie palaiko susitarimą dėl vidutinio ir mažesnio nuotolio raketų likvidavimo.

Tokią tendenciją labai iškilmingai parodo žurnale "Newsweek" paskelbtasis buvusio valstybės sekretoriaus H. Kissingerio straipsnis "The Dangers Ahead". Pasisakydamas už sutarties dėl vidutinio ir mažesnio nuotolio raketų ratifikavimą, H. Kissingeris teigia, kad strateginių arsenalų sumažinimas 50 procentų neva būtų naudingas tik Tarybų Sąjungai. Jis rašo, kad tokią sutartį galima sudaryti tik tuo atveju, jeigu Tarybų Sąjunga sutiks asimetriškai sumažinti savo įprastinę ginkluotę Europoje, visų pirma tankus ir artileriją. Maskva, kaip žinoma, su tuo sutinka. Tačiau Kissingeris, pasiremdamas "Rand Corporation" duomenimis, teigia kad Varšuvos Sutarties šalys turi Europoje 5 kartus daugiau įprastinės ginkluotės negu NATO . . .

Antra, svarsto H. Kissingeris, strateginės ginkluotės sumažinimas 50 procentų būtų tik ilgo tokios rūšies ginkluotės sumažinimo proceso pradžia tikra teisybė. Vėliau Amerika, ant buvusio valstybės sekretoriaus, į tokį sumažinimą būtų priversta įtraukti ir savo sąjungininkus — Angliją ir Prancūziją. O tai, girdi, būtų vėl naudinga tik Tarybų Sąjungai.

Žodžiu, kelias į sutartį dėl strateginės ginkluotės sumažinimo nėra toks paprasta. Amerikos ultradesinėji vienijasi. Tačiau derybų Ženevoje eiga vis dėlto nuteikia optimistiškai.

KAUNIEČIAI PAREIŠKIA: MES IŠTIKIMI REVOLIUCIJOS ŽYGIUI

Mitingo metu.

K. Jurelės (ELTA) nuotr.

Trumpos pastabos

1. ATVYKSTA TEATRAS, KURIO... NERA

Čikagos „Draugas“ nemažai rašo apie kultūrą. Apie Lietuvos taip pat. Turi jai skirtus specialius puslapius, kur neretai išvysite netgi rimtų žmonių pavardes.

Visa tai — gerai, jeigu užmiršime kai kurios tendencijas, lėdančias tarsi yla iš maišo. Tai dar pusė bėdos, blogiau kai kultūrinėje kronikoje sutinkamas paprasčiausias nerastingumas. Štai klasiškinis pavyzdys — „Lietuvos VALSTYBINIS“ teatras (išretinta mano — aut.) pakviestas dalyvauti Chicago Tarptautiniame teatrų festivalyje.

Nėra Lietuvoje tokio valstybinio teatro! Yra Valstybinis akademinis operos ir baleto teatras, Valstybinis akademinis dramos teatras, Valstybinis rusų dramos teatras, Valstybinis jaunimo teatras. Kaip tik jis ir pakviestas į Jungtines Amerikos Valstijas. Apie tai plačiai raše ir amerikiečių spauda. Tačiau „Draugas“ skelbia apie atvykimą tokio teatro, kokio nėra — tiesiog valstybinio. . . O juk kronika pavadinta — kultūros. . .

2. KAI NEPROTAUJAM DARBE. . .

Išeivijos poetė Eglė Juodvalkė duonele kasdienę užsidirba juodu ir labai nedėkingu darbu „Laisvosios Europos“ radijo stotyje Miunchene.

„Pala, pala, — pasakysite. — O gal jai tas darbas labai dėkingas ir malonus?“

Sprendžiant iš neseno Eglės Juodvalkės interviu — taip nėra. Ji pareiškė:

„Po kasdieninio politinių, ekonominių ir kitų „sausų“ straipsnių vertimo ar rašymo man sunku susitelkti poezijos kūrimui. . . Trūksta akstino protauti. . .“

Gaila, kad Eglė Juodvalkė šios tiesos nepaskelbia per savo „Laisvąją Europą“: tai gerokai pajvairintų programą, ko gero, ir jos pačios gyvenimą Miunchene.

3. GRYNA SAŽINĖ IR DAK ŠIS TAS

Išeivijos laikraštinkas Mykolas Drunga turėjo nelaimės pradžiusių metų vasarą dalyvauti susitikime Vilniaus laikraščio „Gimtasis kraštas“ redakcijoje. Todėl dabar jo gyvenimas susideda iš begalinių pasiaiškinių dėl šio beprotiška drausaus žygio.

Štai tipiškas tos išpažinties pavyzdys:

„Priešingai. . . insinuacijoms, niekad nebuvau nei komunistas, nei komunistų simpatikas. . . Nuo pat paauglystės iki šių dienų spaudoje „Draugas“, „Akiračiuose“, „Metmenyse“, „Keleivyje“, „Vienybėje“, „Bridges“, „Bserver“, Baltic Forum esu dažnai ir plačiai rašęs prieš marksizmą-leninizmą. . .“

Dalyvavau, dalyvauju ir dalyvaušiu protesto akcijose. . .“

Šią savo išpažintį Mykolas Drunga irgi pavadino labai gaudžiai bei atgailaujančiai „MANO SAŽINĖ GRYNA“.

Nekyla abejonių: Mykolas ir toliau rašys prieš izmą, ir toliau dalyvaušiu akcijose.

Na, o kaip dėl susitikimų komunistinių laikraščių redakcijose, ar? . . .

4. RETA MINTIS

Čikagos „Draugas“ laikas nuo laiko skyrelyje „Tėvynės žvaigždutė“ skelbia lituanistinių mokyklų mokinukų rašinius. Jie įdomūs ta prasme, kad keliais sakiniais vaikas išsako ir savo, ir jį supančio pasaulio esmę. Atkreipsime dėmesį į R. Mockaičio rašinuką: „Aš prezidentui patarčiau neišleisti dviejų bilijonų dolerių ginklams gaminti. Būtų geriau, kad tie pinigai būtų išleisti vargšų gyvenimui pagerinti“.

Reta mintis šiame skyrelyje! Juk čia paprastai vaikučiai išsako savo svajones tapti milijonieriais ir turėti daugybę tarnų, būti garsiais aktoriais ir sėdėti ant aukso kalno. . .

5. O JEIGU IMTI — IR NENESTI?

Amerikos lietuvių tarybos sukakties (neapvalios) proga Pr. Gr. rašo, kad posėdžio dalyviai „visi buvo vienos minties — nešti atsakomybę už Lietuvą“.

Tai tikrai didelė atsakomybė. Matyt, kaip tik todėl daugelis aliečių tokie suvargę, jog, anot to paties Pr. Gr., — „tik ateitis gali atnešti konkretesnių laimėjimų“.

Taip ir norisi patarti: o gal aliečiai imtų ir nebeneštų sunkios atsakomybės. Pažiūrėtume, kas iš to išeitų.

Beje, juk ir Pr. Gr. ragina „žvelgti į dabartį ir ją matyti tokią, kokia ji yra“.

Tai aktualu ne tik ALT-ai. . .

Vytautas Zemaitis

Vilnis, 1988 m. kovo 31 d.

Maskvos Kalinino prospekte.

TASS-o fotoinformacija

PAKALBĖKIME APIE SAVIGARBĄ

Apie daug ką rašo lietuviški laikraščiai. Praktiškai — apie viską. Net lengviau pasakyti, apie ką jie nerašo. Tiek „šioje“ padangėje, tiek „anoje“...

Bet yra tema, kuri reta lietuviškoje spaudoje: čia kalbu apie savigarbą. Ne, ne santykiuose tarp atskirų veikėjų, organizacijų ar jų spausdintų leidinių. Ten apie savigarbą ir kalbos negali būti. Tose „lankose“ galioja principas „visos priemonės geros, visi žodžiai vartojami“.

Rašau apie savigarbą santykiuose su kitų tautų atstovais, konkrečiai — su amerikiečiais. Ypač tais, kurie sėdi valdiškose įstaigose. Kaip džiūgaujama šiaip jau rimti lietuviai veikėjai, kai jų parengime atsilanko koks nors amerikietis! Kiek aprašymų spaudoje, kiek patoso kalbose! Tokiais atvejais labai dažnai „pamirštama“, kad tas amerikietis ne visada svokia, kur ir kodėl jis pateko...

O ką jau kalbėti apie atvejus, kuomet kuriam nors veikėjui pavyksta nusifotografuoti su tikrai žymiu asmeniu! Tada džiaugsmas per kraštus liejasi mėnesiais ir netgi metais. Ir „pamirštama“, kad Jungtinėse Valstijose, tai — paprasčiausias „publicity“, dažnai visiškai nieko nereiškias mostas.

Laimė, laikas nuo laiko atsiranda blaiviai mąstančių žmonių. Netgi spaudoje pasisaijoma iš asmenų, prarandančių ne tik tautinę, bet ir žmogišką pagarbą. Čia, manau, reiktų pagirti Čikagos „Akiračius“, kurie nevengia tiesaus ir aštraus žodžio. Apie tai, kiek nedaug reikiama paradinės nuotraukos ir įvairiausi proginiai pareiškimai bei pažadai, labai įdomiai yra rašęs Vincas Trumpa. Kita lietuviškoji spauda savigarbą prisimena tik tada, kai skaudžiai jai „užminama ant nuospaudų“.

Yra prabiles netgi „Draugas“. Tuomet Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo minima Lietuvos krikšto 600-osios metinė. Tai buvo puiki, didelė proga savireklamai. Beje, ši akcija tęsiama ir dabar. Visos organizacijos ir paskiri veikėjai stengėsi „gauti“ daugiau ir garbingesnių svečių. Ypač buvo stengiamasi Washingtonė. Šiaip ar taip — sostinė. Pagaliau ir veikėjai — amerikiečiai — čia po ranka. Apie garbingų „asabų“ didžiulį susidomėjimą tuo jubiliejumi ir apskritai lietuviais, „Voice of America“ ir į Lietuvą pranešė. To pranešimo potekstėje kyšojo mintis: „Štai kaip mus myli ir gerbia!“ O pasibaigus renginiui, Čikagos „Draugas“ rašė jam visiškai nebūdingu tonu:

„Tačiau su liūdesiu tenka pagręžti, kad amerikiečiai mūsų garbės kvietimus totaliai ignoravo, Vilnis, 1988 m. kovo 31 d.

nemalonėjo į juos netgi atsakyti... Tad iš svajoto gausaus amerikiečių svečių būrio tebuvo tik Washingtono arkivyskupas, kuris taip pat negirdėjo svarbiausios dalies, nes atsiprašęs turėjo išvykti kitur“.

Čikagiškis laikraštis dar rašė, kad Valstijų prezidento ta proga skelbta deklaracija — yra kelios to paties teksto versijos, pritaikytos įvairių Amerikos vietovių lietuviams. Tai irgi daugiau nei abejotinos vertės mostas... O tik prisiminkime, kaip ta deklaracija buvo reklamuojama, kaip ja buvo džiaugiamasi!

Gal nebūtų verta prisiminti šios nelabai šviežios istorijos, tačiau juk jos kartojasi — juk ir tada Washingtono arkivyskupo atsilankymas lietuviškame parengime buvo išreklamuotas kaip didžiulis įvykis.

Tas pats „Draugas“ puikiai įrodo, kokia trumpa būna žmogiškoji atmintis. Praėjo labai nedaug laiko, ir jos puslapiuose jau rašoma (J. Daugėla), kad veiksmų nuotraukos su amerikiečiais pareigūnais — didžios svarbos dalykas lietuviškumui ir apskritai visam pasauliui!

„Atrodo, lyg kažkokia gėda ar net ir nuodėmė yra lietuvių visuomenės veikėjams padaryti nuotrauką su JAV prezidentu ir dar ją paskelbti lietuviškoje spaudoje. Juk jeigu prezidentas padarė nuotrauką su mūsų veiksmų atstovais, tai reikiama jis juos priėmė. O jeigu jau priėmė, tai ir kalbėjosi.“

Jeigu Baltuosiuose rūmuose padarytos nuotraukos kuriuo nors būdu patektų į... Lietuvą, be abejo, mūsų viengėniai ten jomis didžiūtuotųsi.

Be abejo, tai sustiprintų pasitikėjimą mūsų veikla. Tad kodėl mes patys turime iš savęs tyčiotis ir menkinti mūsų šalies prezidento pasitikėjimą mumis“.

Taip „Draugas“ atsako tiems lietuviams, kurie mėgina kalbėti apie tautinę, pagaliau paprasčiausią žmogišką savigarbą.

Na, o kas dėl Lietuvos žmonių, kurie tirptų iš laimės, matydami veiksmų nuotraukas Baltųjų rūmų sode, pasakysiu tiek: ten „viengėniai“ nepraradę nei savigarbos, nei orumo, nei paprasčiausio humoro jausmo. Jie puikiai žino tokių nuotraukų reikšmę bei esmę.

Gaila, kad viso to „nenorima“ suprasti kaip tik Amerikos padangėje. O atrodytų — jau seniai laikas!

Vladas Minkus

— Romos katalikų laikraštis „Universe“ pranešė, kad popiežius balandžio mėnesį susitiko su M. Gorbačiovu.

PIENO UPĖS, KISIELIAUS KRANTAI

Įvairiausiais keliais ir dėl labai skirtingų priežasčių Vakaruose dabar atsiduria Lietuvos žmonės. Kai kas sako: visi jie blogi, juk laisva valia paliko savo Tėvynę, tėvų žemę. Tačiau aš esu giliai įsitikinęs, kad ne kiekvienas, atsidūręs svetimoje padangėje, yra smerktinas. Čia juk savo vaidmenį suvaidina ir giminytė, ir meilė, ir paprasčiausios šeimyninės aplinkybės. Yra juk toks senas posakis — žmogus ieško kur geriau.

Viskas priklauso nuo žmogaus. Gražu, kai iš savo krašto išvykęs žmogus prisimena jį su meile — tegul ir neužmerkdamas akių į trūkumus. Prasminga, kai atstumai nesumažina jausmo tėvų namams — nors jie ir labai toli būtų likę.

Tačiau — bent jau man — visiškai nesuprantama, kai iš neapykantos, didelio ar smulkaus gimtojo krašto bei jo žmonių šmeižto daroma profesija ar laisvalaikio hobby.

Deja, turime gana daug abiejų atvejų pavyzdžių. Paskutinis jų — Vytautas Skuodis, save pasidabinęs profesoriaus titulu ir dabar su visa šeima duoną pilną iš elementaraus šmeižto. Tokio šmeižto bodisi netgi žymiai menkesnio išsilavinimo „keliautojai“.

Tai profesionalas, ir čia reikals aiškus.

Pasitaiko ir mėgėjų... Štai, sakysime, jau ne pirmas kartas Kanados lietuvių spaudoje užtinku, kartais ir per radiją girdžiu Editos Nazaraitės pavardę. Rodos, ji prieš keletą metų atvykusi iš Lietuvos (iš Kauno?), gana aktyviai reiškiasi kūryboje, kurios vertės čia nesimu vertinti, na, ir — „politikoje“.

Ta „politika“ paprasta kaip dukart du. Lietuvoje, kur ji augo, gyvena, — viskas bloga ir tik bloga. Čia, Kanadoje, tik gera ir labai gera. Na, tiesiog pieno upės plaukiančios tarp kisieliaus krantų, ir iš jų negeria tik tas, kas tingi pasilenkti.

Bet kas jau kas, o daugybę metų čia gyvenantys lietuviai puikiai žino ir tas „upes“, ir tuos „krantus“. Ir, kalbant atvirai, sunku su-

laikyti šypseną, kai skaitai tokias mintis:

„Ir po kelerių metų Vakaruose maloniai stebina, kaip anksti čia pradeda ruošti Kalėdų šventėms, kaip išsipuošia parduotuvės, įstaigos, aikštės ir gatvės“.

Aišku ir be komentarų: visiškai kitaip negu „toje Lietuvoje...“

Ir kyla paprastas žmogiškas klausimas. Nejaugi panelė Nazaraitė, jau keletą metų praleidusi Vakaruose, vis dar nesupranta paprastos tiesos: Kalėdos čia — pats paprasčiausias ir proziškiausias biznis?!

Kaip tik jam skirtas ir šventinis blizgesys, ugnys...

Nenoriu sumenkinti to džiaugsmo, kurį šventės teikia ir suaugusiems, ir vaikams. Tai pagaliau kažko laukimas, susitikimai su giminėmis ir artimaisiais, šiaip jau nedažni prozaiškoje ir perdem praktiškoje padangėje.

Siuos gražius žmogiškus jausmus kaip tik ir išnaudoja BIZNIS. Lygiai taip, kaip jis išnaudoja Laisvės statulos sukaktį, pardavinėdamas ją visiškai visokiais pavidalais, lygiai kaip jis išnaudoja kitus, pačius švenčiausius dalykus.

Išnaudoja puikiai, įsiskverbdamas į žmogaus sąmonę, pasąmonę ir į jo kišenę.

Tai vakarietiško gyvenimo abėcėlė. Juk ir lietuviška Vakarų spauda jau ne kartą rašė apie visišką begedišką Kalėdų sudaiktinimą, apie jų pavertimą grynai komercine akcija.

Kaip tik tai žavi naująją Vakarų gerbėją Nazaraitę. Ką gi, visiškai sutinku: tai — grynai jos skonio ir asmeninės gyvenimo patirties reikalas.

Jį čia miniu tik kaip pavyzdį, kas atsitinka tada, kai atvykėlis žūt būt stengiasi įsiteikti čia buvusiems ir šoka girti netgi tai, ką šie peikia. Yra juk posakis apie tikintį labiau už patį popiežių...

Čia ne skaniausia tai, kad tais pačiais motyvais ir su tokiu pat entuziazmu šmeižiamas kraštas, kuriame gimta, augta, mokyta ir iš kurio galų gale atsidurta svetur... **Stebėtojas**

Belaukiant keturiamilijoninio svečio

Pasiklausius klaipėdiečio, kokia vieta mieste įžymiausia, dažnas atsako: „Jūrų muziejus“.

Virtinė žmonių — pradedant vos praktusiais penkiamečiais ir baigiant pagarbaus amžiaus sulaukusiais žilagalviais — pastoviai skuba krantine muziejaus link. Dažnos čionai ir ekskursijos — tai ir iš svečių šalių atvykę turistai, gausiai muziejų lanko moksleiviai.

O muziejaus darbuotojai jau vėl susirūpinę, kokią ekspoziciją paruošti ateinančiam sezonui, kitai vasarai. Muziejus palaiko ir plečia draugystę su kitų šalių muziejais. Štai Klaipėdoje lankėsi Leipzigerio zoologijos sodo darbuotojų delegacija. Ten statomas naujas didelis žuvų laikymo akvariumas; ir vokiečių mokslininkai, sužinoję, kad panašus statinys jau veikia Klaipėdoje, suskubo į kelionę. Viešnagė buvo naudinga ir klaipėdiečiams. Leipzigerio zoologijos sodo direktorius Z. Zeifertas pažadėjo atsiųsti jo sukurtą pingvinų ir ruonių gydymo metodiką. Mokslininkai pasirašė bendradarbiavimo sutartį, pagal kurią numatyta pastoviai keistis parodomis, moksline literatūra, metodologiniais leidiniais ir patyrimu.

Beje, šnekant apie pingvinius, reikia prisiminti ir Klaipėdos muziejuje nutikusį liūdną, tragišką įvykį. Vieną naktį muziejaus sargo atėjęs aplankyti „bičiulis“ pasigėrė ir užmušė dešimt pingvinų. Ir nusikaltėlis, ir jo draugas nu-

bausti, tačiau juk tuo žuvusių pingvinų neatgavinsi...

— Muziejus turi dar trisdešimt pingvinų, — pasakoja muziejaus skyriaus vedėja Olga Žalienė. — Akvariume pliuskenasi ruoniai, įvairiausios žuvys, kitų vandens gyvūnai. Vienas muziejaus darbuotojas tikisi šiais metais prie Kubos krantų prisvežti koralinų žuvų ir atvežti mūsų ekspozicijai.

Klaipėdos muziejus tarptautiniais ryšiais susietas su daugeliu šalių. Jo partneriai — Jugoslavijoje Splito akvariumas; Bulgarijoje Varnos delfinariumas; Lenkijoje Varšuvos ir Gdanskio muziejai ir zoologijos sodai. Klaipėdiečiai mokosi patyrimo, ūkininkavimo, kitų naudingų dalykų, kuriuos turi sukaupę kitų šalių vandens gyvūnijos tyrinėtojai. Viena iš klaipėdiečių surengtų parodų buvo eksponuota Estijos sostinėje Taline, susilaukė nemažo estų susidomėjimo. Taliniečiai atvežė į Klaipėdą savo ekspoziciją. Joje — įvairiose šalyse pagaminti jūriniai žiūronai, smėlio laikrodžiai, jūrų žemėlapiai, kiti jūrininkystės atributai. Klaipėdoje viešėjo panaši latvių paroda. Žodžiu, lankosi muziejinkai vieni pas kitus, turtina savo ir plečia kitų akiratį. Na, o kad Klaipėdoje nestokoja svečių, liudija toks skaičius — vien praėjusiais metais muziejaus sienkštį peržengė daugiau negu pusė milijono žmonių. Iš viso muziejų aplankė daugiau negu trys su puse milijono žmonių **S. Mickevičius**

Žmonės ir datos

BALANDŽIO 2 DIENA
PRIEŠ 50 METŲ

Ispanijoje, Aragono fronte, kartu su savo draugais žuvo jaunas lietuvių rašytojas, poetas ir publicistas Aleksas Jasutis. Tarsi nujausdamas savo mirtį, eilėraštyje „Tėviškei, mylimai ir motinai“ jis rašė:

„...savo žingsnių kareivis nežino:
Gal Madride ant bruko

suklupsiu,

Gal kur Aragono kalnyne“.

Aleksa Jasučio literatūrinė kūryba buvo artimai susijusi su jo revoliucine veikla. Jis net savęs rašytoju nelaikė.

Literatūrinę veiklą A. Jasutis pradėjo prozos kūriniais. Juose pavaizdavo moksleivių gyvenimą, revoliucinę pogrindžio kovą, sukūrė jaunų revoliucionierių paveikslą. Vėliau apysakoje „Internacionalas karceryje“ pavaizdavo politinių kalinių gyvenimą fašistiniame kalėjime, kėlė darbo žmonių vienybės, internacionalinio solidarumo idėjas. Jis sukūrė vertingų apybraižų apie 1918—1919 metų kovotojus dėl Tarybų valdžios Lietuvoje. Nemaža Aleksa Jasučio kūrinių žuvo arba dingo pakeliui iš Lietuvos į Ameriką, iš Ispanijos į Lietuvą, per įvairiausias kratas, slapstymąsi nuo policijos, o dalis — net ir hitlerinės okupacijos metais.

BALANDŽIO 6 DIENA
PRIEŠ 70 METŲ

išėjo lietuvių bolševikų žurnalo „Komunistas“ pirmasis numeris. Žurnalas atsirado kaip teorinis Lietuvos Komunistų partijos organas.

Pasirašius Bresto sutartį, gyvenusiems Tarybų Rusijoje lietuviams komunistams iškilo uždavinys sustiprinti marksizmo-leninizmo propagandą tarp evakuotųjų Lietuvos gyventojų, išplėsti revoliucinę kovą okupuotoje Lietuvoje prieš vokiečių grobikus ir vietos buržuaziją. Tokiai veiklai sudarė palankios sąlygos, nes tūkstančiai evakuotųjų, dalyvavusių Vasario ir Spalio revoliucijose, įgijusių nemažą kovos prieš išnaudotojus patyrimą, 1918-aisiais ėmė masiškai grįžti į gimtąsias vietas. „Komunistas“ buvo leidžiamas ir kaip žurnalas, ir kaip laikraštis. Aktyviausieji pogrindžio laikų jo bendradarbiai buvo redaktoriai Zigmas Aleksa-Angarietis ir Vincas Mickevičius-Kapsukas. „Komuniste“ bendradarbiavo Karolis Didžiulis, Juozas Garelis, Ignas Gaška, Kazys Giedrys, Juozas Greifenbergeris, Karolis Požela, Aleksas Jasutis, Katrė Matulaitytė, Icikas Meskupas, Bronius Pušinis, Antanas Sniečkus, Motiejus Šumauskas ir kiti žymūs Lietuvos Komunistų partijos veikėjai.

Siuo metu žurnalas „Komunistas“ leidžiamas daugiau kaip 80 tūkstančių egzempliorių tiražu.

BALANDŽIO 5 DIENA
PRIEŠ 80 METŲ

gimė lietuvių kalbininkas Ričardas Mironas. Jis studijavo Kaune, Paryžiuje, kur įsigijo sanskritologo specialybę. Vėliau dėstė Kauno ir Vilniaus universitetuose. Mokslininkas paskelbė straipsnių lyginamosios kalbotyros klausimais. Kartu su savo kolegomis parengė lotynų kalbos vadovėlių aukštojioms mokykloms. Vaisingai R. Mironas darbavosi vertimų srityje: išvertė Gi de Mopasano „Pjerą ir Žaną“, Z. Ruso „Juliją, arba Naująją Eloizą“, A. Puškino „Kapitono dukterį“, Eschilo „Prikaltąjį Prometėjų“, „Septynėtą prieš Tebus“

BALANDŽIO 6 DIENA
PRIEŠ 90 METŲ

Sėduvoje gimė rašytojas Antanas Tulys. Turėdamas penkiolika metų, jis išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Čia studijavo humanitarinius mokslus, farmaciją. 1914 metais jis pradėjo bendradarbiauti periodinėje spaudoje, skelbė feljetonus, publicistinius straipsnius. Savo grožinius kūrinius spausdino „Kultūroje“, „Naujajame žodyje“, „Židinyje“ ir kt. Tai daugiausia eilėraščiai, dramos, apsakymai. A. Tulys išvertė lietuvių kalbą A. Steinbergo, H. Ibseno kūrinių.

BALANDŽIO 6 DIENA
PRIEŠ 90 METŲ

Kalvarijos miestelyje gimė revoliucinio judėjimo Lietuvoje veikėjas, vienas iš Lietuvos Komunistinės Jaunimo Sąjungos ir Lietuvos Komunistų partijos organizatorių ir vadovų Juozas Greifenbergeris. Prasidėjęs Pirmajam pasauliniam karui, J. Greifenbergeris išvyko į Smolenską, kur dirbo kalviu evakuotame iš Vilniaus „Vilijos“ fabrike. Jis buvo vienas iš Lietuvos ir Baltarusijos Jaunimo Sąjungos organizatorių ir vadovų, išrenkamas jos Centro Komiteto pirmuoju sekretoriumi. Taip pat buvo aktyvus tarptautinio darbininkų judėjimo organizatorius. 1919 metų lapkričio mėnesį buvo išrinktas Rusijos Komunistinės Jaunimo Sąjungos delegatu į Pirmąjį tarptautinį komunistinio jaunimo internacionalo kongresą.

1920 metais J. Greifenbergeris atvyko į Kauną dirbti nelegalaus partinio darbo. Tuojau pat jis energingai imasi atkurti Lietuvos Komunistinio Jaunimo Sąjungą. Būt komjaunimas jam tebuvo viena darbo grandis. Jis dirbo atsakingą Lietuvos Komunistų partijos darbą. Netrukus kartu su Karoliu Požela įkūrė partijos Centro Komiteto pogrindinę „Spartako“ spaustuve, dalyvavo Lietuvos Komunistų partijos konferencijose ir plenumuose, antrajame ir ketvirtajame suvažiavimuose, net trijuose Kominternio kongresuose.

1926 metais gruodžio 17 dieną fašistiniai šmokslininkai, nesutikę vyriausybės pasipriešinimo, įvykdė ginkluotą perversmą. Jau pirmosiomis šio perversmo valandomis kartu su savo kovos draugais Karoliu Požela, Kaziu Giedriu, Rapolu Carnu buvo suimtas ir Juozas Greifenbergeris, o gruodžio 27 dieną jie visi buvo sušaudyti.

BALANDŽIO 12 DIENA
PRIEŠ 95 METUS

gimė Pilietinio karo Rusijoje dalyvis, karvedys, dailininkas ir rašytojas Vytautas Putna.

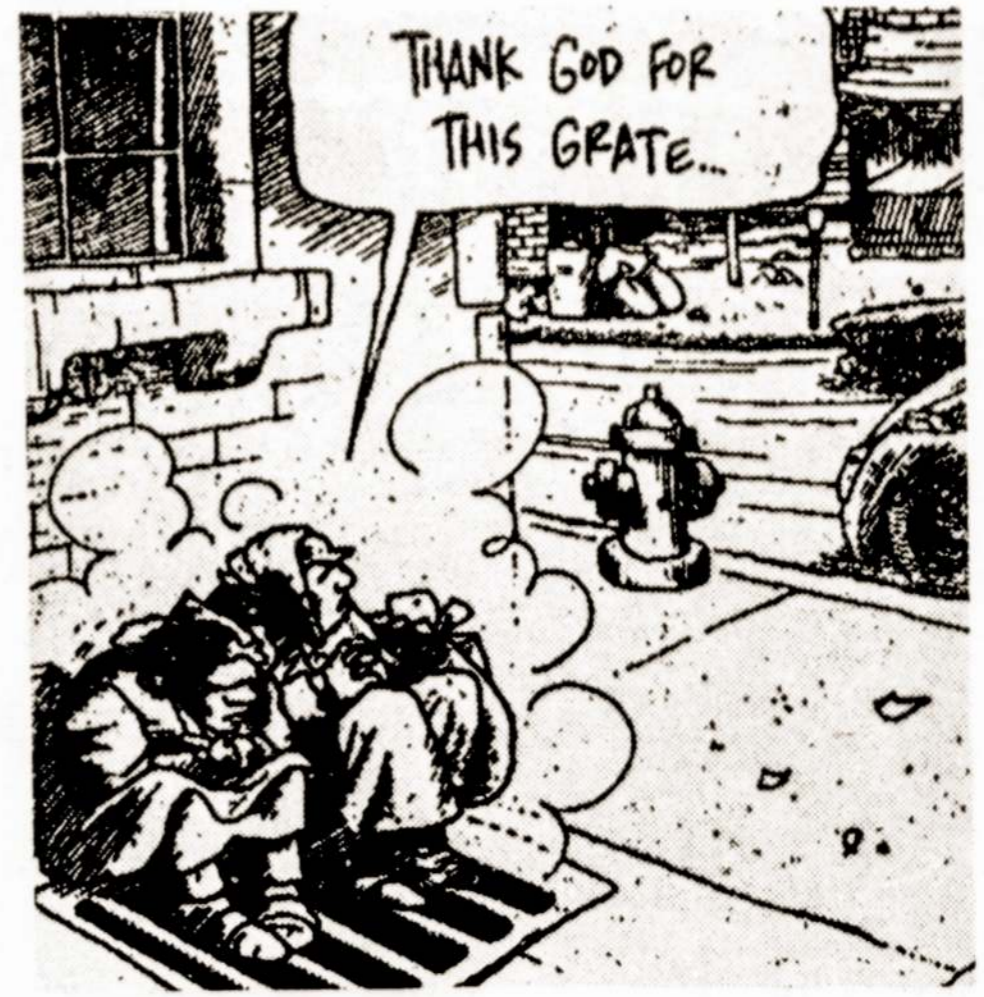
„Viską jis atidavė proletariatui, revoliucinei valstietijai ir tarė:

— Sekite, imkite mane visą, semkite iki dugno, aš visas priklausu jums!

„Kaip jaunas žirgas, ankstų rytą paleistas ant viso pavadžio, skriejo jis, o jam vis maža, jis vis skuba ir nėra galo bėgimui. Toks darbo, organizuojant armiją, kuriant jos drausmę buvo šis rausvaskruostis jaunuolis...“

Siuos vaizdingus žodžius parašė tarybinis rašytojas Aleksandras Serafimovičius, dirbęs „Pravdos“ laikraščio korespondentu. Tuomet Vytautas Putna dirbo Raudonojoje Armijoje politiniu komisaru. Jam ėjo dar tik dvidešimt penktieji metai.

Artimieji ir bendražygiai pažinojo Vytautą Putną kaip nepaprastai įdomų žmogų, kaip karvedį

Benamiai amerikiečiai dėkoja dievui už ventilacijos grotelės, pro kurias lėina šilts oras. Piešinys iš „Filadelfija inkvater“ (JAV)

Lietuvos scenoje – ankstyvasis rokas

Vilniaus sporto rūmuose koncertavo pasaulinio garso anglų roko grupė „Wishbone Ash“. Jau antraisiais gyvavimo metais išleista grupės plokštelė pateko į roko grupių geriausiųjų sąrašus. Trečiaisiais metais išleidę plokštelę „Argus“, sužavi klausytojus, kritikus ne vienoje pasaulio šalyje. Tuoj pat „Wishbone Ash“ išvažiuoja į JAV, kur gastroliuoja net dvejus metus.

Nesibaigiančios gastrolės po pasaulį tęsiasi.

Su dideliu pasisekimu jie koncertavo ir Lietuvoje. Po koncerto paprašėme Endžio Pauzele papasakoti apie jų muzikinį gyvenimą.

— Jūs labai mokate bendrauti su publika.

— Man regis, su publika bendrauti mokslo nereikia, reikia nuosirdumo.

— Kaip Jums padeda, propaguoja Jūsų ansamblį jūsiškė televizija ir radijas?

— Padėti mums mažai padeda.

ir karo teoretiką, kaip dailininką ir beletristą. Savo atsiminimuose Putna vaizdžiai aprašo jaunos Tarybų šalies rytmetį, nepamirštamą, kupiną revoliucinės romantikos Pilietinio karo dienas. 1925 metais gruodžio mėnesį tuometinis Tarybų Sąjungos Ginkluotųjų Pajėgų komisaras Sergejus Kameņevas, gerai pažinęs Vytautą Putną, pažymėjo, jog „Raudonojoje Armijoje Vytautas Putna yra vienas iš įvyčiausių karo vadų. Dėl nepaprastų protinių sugebėjimų ir didelės patirties karo dalykuose V. Putna turi būti iškeltas į labai aukštas pareigas“.

Baigęs Karo Akademijos aukštosiuos vadų kursus, Vytautas Putna dirbo vadovaujanciuose Tarybų Sąjungos Ginkluotųjų Pajėgų organuose, buvo Tarybų Sąjungos karo atašė Japonijoje, Suomijoje, Vokietijoje, Anglijoje, rašė veikalus kariniais klausimais.

BALANDŽIO 14 DIENA
PRIEŠ 120 METŲ

gimė lietuvių poetas ir vertėjas Stasys Homolickis. Baigęs Vilniaus gimnaziją, studijavo Peterburgo universitete gamtos-matematikos fakultete. Tačiau už revoliucinę veiklą buvo suimtas ir penkeriems metams išstremtas į Sibirą, iš kur per Kiniją pabėgo į Jungtines Amerikos Valstijas. Čia, pasivadinęs Stasiu Malevskiu, Bruklina įsteigė „Apšvietos“ draugiją. Savo eilėraščiuose Stasys Homolickis pavaizdavo žmonių priešpauą, išnaudojimą, ragino kovoti prieš engėjus, tamsą, už laisvą ateitį.

Daugiausia mes palaikome ryšius su Bi Bi Si kompanija. Transliuoja ir kitos stotys. Leidžia plokštelės, yra sukūrę keletą videoklipų. Vieną sukūrė specialiai Tarybų Sąjungai.

Prisipažinsiu, nemėgstame daryti įrašų studijose, geriau koncertuoti publikai.

Apie mus rašo ir muzikiniai populiarūs leidiniai. Tiesa, dabar ruošia išleisti diską roko muzikos geriausių kolektyvų, tarp jų esame ir mes.

— Nuo pirmųjų gyvavimo metų gastroliuojate po pasaulį, Tarybų Sąjungoje esate buvę? Kaip patiko?

— Tarybų Sąjungoje koncertuojame pirmą kartą. Visur mus sutiko šiltais, publika žino, supranta roko muziką. Su malonumu atvažiuotume dar kartą, žinoma, jeigu kvies.

Gaila, kad labai mažai turėjome laiko pasigrožėti Vilniumi.

— Kiek žinau, lėšas, gautas už koncertą Londone, garsiajame Vemblio stadione, paskyrėte Suvienytųjų Nacijų Organizacijos pagalbos vaikams fondui (UNICEF).

— Bekoncertuodami matėme sunkiose sąlygose gyvenančių vaikų. Ar galima nesirūpinti vaikais? Ar galima nemylėti vaikų? Mes esame sukūrę ne vieną kūrinį vaikams. O ir patys turime aštuonis vaikus, kurie laukia mūsų grįžtant.

— Ar dainas, muziką kuriate patys? Kokia tematika vyrauja Jūsų repertuare?

— Įvairi. Apie mūsų gyvenimo aktualijas. Apie meilę, grožį, gerį, draugystę, taiką. Žodžiu, kalbančią, kad žmogui tarp žmonių būtų gera gyventi.

— Į kokį žiūrovą orientuojatės?

— Kai 1969 metais susikūrė mūsų grupė, mums buvo apie 17 metų, kūrėme bendraamžiams. Metai eina, kartos keičiasi, keičiamės ir mes. Aišku, didesnė klausytojų dalis — jaunimas, bet kas nori išgirsti, paklausti tikrojo roko, ateina ir vyresnio amžiaus žmonių.

— Ar kolektyvo kaita nepažeidžia roko muzikos tradicijų?

— Ne taip nepastovus tas mūsų kolektyvas. Nuo susikūrimo dienos liko du muzikantai. Tai Stivas Aptonas (Steve Upton) — būgnininkas ir aš, Endis Pauelis (Andy Powell), gitaristas bei dainininkas.

Nors nežymiai mūsų sąstatas ir keitėsi, bet muzika išliko ištikima ankstyvojo roko tradicijoms.

— Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi Sofija Stanevičiūtė

Negalima juoktis iš kitų, tuo pačiu metu nesijuokiant ir iš savės.

Just. Marcinkevičius

Vilnis, 1988 m. kovo 31 d.

Kas naujo Lietuvoje

● 1937 metais Vilniaus universiteto bibliotekoje buvo 380 tūkstančių knygų, 250 penkioliktą amžiaus veikalų, 2400 — šešioliktą amžiaus, 1000 žemėlapių, 600 įvairių albumų, 13 tūkstančių rankraščių.

Palyginimui: Universiteto bibliotekos fonduose dabar apie 4,5 milijono knygų, žurnalų ir laikraščių komplektų, žemėlapių, albumų, rankraščių ir kt. Tarp jų 314 veikalų XV a. ir 5200 — XVI a., 180 tūkstančių retų lietuviškų knygų, 2000 žemėlapių, 15 tūkstančių įvairių albumų, apie 200 tūkstančių rankraščių, rankraščių knygų ir kt.

● Išleista A. Butkaus ir A. Sarkanio „Lietuvių—latvių kalbų vadovas“.

„Si maža knygelė tiek lietuviui, tiek latviui tebūna pirmas žingsnis į pažintį su giminiška kalba“ — rašoma pratarinėje.

● „Lietuviška baladė“ — taip pavadintas Tadeušo Krasos iš liaudies Lenkijos dokumentinis filmas. Tai ketvirtasis jo filmas apie Tarybų Lietuvą.

● Lietuvos liaudies meno draugija balandžio mėnesį ruošia Pavežyje respublikinę šventę — Audėjų dieną.

● Tarybų Lietuvos pramonės įmonių gaminiai eksportuojami į 90 užsienio šalių. 1939 m. pramonės gaminiai keliavo į 3 ar 4 šalis ir tesudarė vos vieną procentą tuometinio Lietuvos eksporto.

● Statistika teigia, kad kasmet autoriai iš įvairių Lietuvos vietų pateikia po 1500—1700 paraiškų išradimams ir apie pusę jų gauna autorinius liudijimus.

● Laima Baikauskaitė Volgograde 1500 m nuotolį nubėgo per 4:08,02 ir pirmą kartą tapo TSRS čempione. Trijų kilometrų nuotolį per 12:28,64 įveikė ėjike Sada Eidikytė ir iškovojo sidabro medalių — buvo antra.

● Lietuvos įmonėse, ūkiuose ir mokyklose yra įsteigta per 60 kovų šlovės muziejų. Vilniuje, Lietuvos TSR revoliucijos muziejuje, surengtas respublikinis kovų šlovės muziejų vadovų sąskrydis, skirtas Tarybinės Armijos 70-mečiui.

● Lietuvos valstybiniame operos ir baleto teatre Odetos-Odilijos ir Zizel vaidmenis atliko viešnia iš Kubos, garsi balerina Aurora Boš.

● Lietuvoje dirbo Talino televizijos kūrybinė grupė, vadovaujama žurnalisto ir diktoriaus U. Oto. Svečiai rengia laidą apie TSRS liaudies artistą Virgilijų Noreiką.

● Baigtas statyti antrasis jūrų perkėlos Klaipėda—Mukranas kompleksas. Naujajį keltą „Vilnius“ pastatė Vismaro Matiazio Tezeno laivų statykla.

Dovana sportinės žūklės mėgėjams

Zvejai mėgėjai ne tik išradin-giausi pasakoriai, bet ir dideli užsispyrėliai. Visais laikais kaip seimo deputatai jie pasidaliję į dvi stovyklas. Vieni pripažįsta tik nuo bočių laikų naudojamą lazdyno meškerykotį, o kiti mano, jog šiuolaikiniams žvejui pritinka tik aukštos klasės įrankiai.

Iki šiol Lietuvos pramonė žvejų mėgėjų nelepino. Kai Vilniaus kuro aparatūros gamyklos plataus vartojimo prekių baras ėmė gaminti beinerčinę ritę „Nida“, daugelis buvo labai nudžiugę, bet, de-
Vilnis, 1988 m. kovo 31 d.

● Vasario 3—5 dienomis Vilniuje viešėjo TSKP CK Politinio biuro narys, TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Pirmininkas Andrejus Gromyka.

● Lietuvos TSR valstybinėje respublikinėje bibliotekoje eksponuota daugiau kaip 200 albumų, monografijų, išleistų šalies ir užsienio leidyklų 1987 m. Tai tik gražiausi, įdomiausi leidiniai, nes bibliotekos meno skyrius jų per metus gavo apie 2000.

● Maskvoje vyko rašytojos V. Žilinskaitės vakarai. Lazaris Sereševskis iš Maskvos apie juos parašė „Tiesai“, straipsnį užbaigdamas taip:

„Vartant V. Žilinskaitės knygą, norisi užčiuopti, kas gi slepiasi jojos juoku. Man atrodo, ten slypi liūdesys, kad mes, žmonės, vis dar tokie netobuli“.

Trys lietuvių humoristės dienos Maskvoje — tai trys dienos nuširdaus dėmesio lietuvių literatū-

rai ir problemoms, kurios jaudina visą mūsų visuomenę“.

● 1975 m. žvaigždėtą pavasario naktį N. Cernykas atrado naują mažąją planetą ir „naujagimį“ pavadino Lietuvos vardu.

Vidutiniškai kas 19 mėn. Lietuvos planeta priartėja prie Žemės. Eilinis „susitikimas“ įvyko šių metų vasaryje. Vasario 7-ąją nuotolis tarp Žemės ir Lietuvos planetos sudarė 120 milijonų kilometrų.

● Tik metai, kai įsteigtas Lietuvos kultūros fondas. Viena iš visuomeninio judėjimo formų tapo labdaros vakarai, koncertai. Pirmas — todėl pats išpūdingiausias — „Concertus magnus“ — jau įvyko. Surinktos lėšos bus panaudotos Vilniaus Aukštutinės pilies atstatymui. Ir svarbu čia ne tie 29 tūkstančiai rublių, kurie buvo surinkti, svarbu, kad nemažas būrys įžymių Lietuvos atlikėjų įsiliejo į šį sąjūdį.

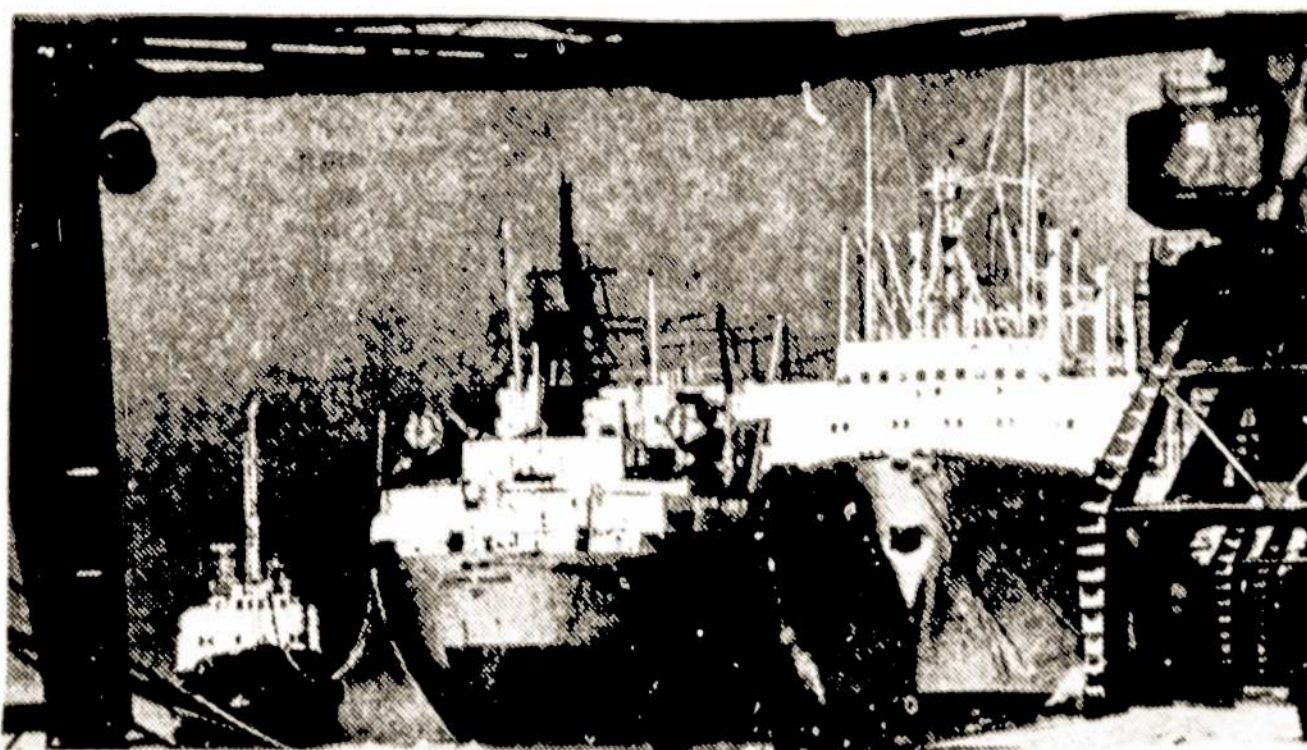
● Lietuvoje leidžiamas biuletenis „Lietuva šiandien“. Paprastai jis išeidavo keturiomis kalbomis. 29-asis leidinio numeris išėjo ne tik rusų, anglų, vokiečių ir prancūzų kalbomis, jis išleistas dar ir esperanto kalba „Litovio hodiau“.

● Suomijos mieste Turku veikė lietuvių knygų grafikos paroda. Joje eksponuota trylikos autorių 45 kūriniai — J. Kuzminsko, S. Krasausko, R. Dočkutės, A. Žviliaus, S. Eidrigevičiaus ir kitų dailininkų.

● Vilniuje gastroliuro Lenin-grad valstybinis akademinis komedijos teatras. Žiūrovai gerai įvertino spektaklius „Pašėlę pinigai“, „Akceleratai“, „Viskas apie levą“, „Viską gali karaliai“, „Sakykime vienas kitam komplimentus“.

ja, gamins neatitiko lūkesčių, užsiguli ant prekystalių.

Neseniai eksperimentinio metalo pjovimo staklių MTI Vilniaus filialo konstruktoriai respublikos Medžiotojų ir žvejų draugijos ekspertų komisijai pateikė įvertinti naują beinerčinę ritę. Ekspertai vieningai pripažino, kad naujoji ritė, kuri pavadinta „Precizika“, prilygsta daugelio firmų, gaminančių žūklės įrankius, produkcijai. Žvejai, kurie domisi žūklės naujovėmis, be vargo tuo įsitikins, susipažinę su šios antros klasės ritės

Nuotraukoje: Iš tolimų reisų sugrįžę žvejybiniai laivai Klaipėdos jūrų žvejybos uoste.
B. Aleknavičiaus nuotr.

MUZIKA — JO GYVENIMAS

Kompozitoriaus Vygando Telksnio estradinės dainos — laukiamos viešnios kiekvienuose namuose.

Jau trisdešimt metų prabėgo, kai scenoje nuskambėjo pirmoji jo sukurta estradinė daina. Dabar V. Telksnio kūrybinėje biografijoje įvairių muzikinių kūrinių virš 1000. Jų tarpe pirmoji lietuviškoji operetė „Girnų muziejus“ (televizijai), miuziklai „Mažylis ir Karlsonas, kuris gyvena ant stogo“, „Saulės miestas“. Keletas muzikinių spektaklių pastatyti televizijoje — „Didysis burtininkas“, „Palanga“, „Atžalynas“ ir kt. Kompozitoriaus kūriniai nenuėina užmarštin, didelę jų dalis saugojami respublikos ir sąjunginiuose radijo ir televizijos komitetuose. Tiesa, V. Telksnis yra išleidęs arti dešimt plokštelių. Paskutinioji — „Paklydusi akimirka“ — ypač sukėlė klausytojų susidomėjimą. Apie V. Telksnio muzikos populiarumą kalba ir pelnytą 35 įvairiausių premijų.

Šio populiaraus autoriaus dainos plačiai dainuojamos tiek profesionalioje, tiek saviveiklinėje scenoje. Pasak autoriaus, „pirmiausia turi būti gera melodija, prasmingi žodžiai. Dainai — kaip žmogui — reikia dėmesio. Tik tada ji sušvyti visu grožiu“.

Sakoma, daina pats demokratiškiausias muzikos žanras. Matyt, taip ir yra. Daina mus lydi nuo motinos lopsinės visą gyvenimą... Daina su mumis džiaugsme ir liūdesyje, kovoje, daina skatina saugoti taiką — žydrąją planetą. Daug gražių pilietinių dainų yra parašęs V. Telksnis, kurios sužavi žmogų savo prasme, kurių noris klausyti ir klausyti.

Dar besimokant Krakių vidurinėje mokykloje, muzikos mokytojas S. Padleckas, išgirdęs V. Telksnį grojant, pasakė: „Vygandai, tau pranašauju muziko ateitį“. Vėliau, studijuojant Kauno politechnikos institute, dirbant radijo gamykloje, vis nesiskyrė su muzika. Pagaliau 1954 m. Politechnikos institute susikūrė estradinis orkestras, vadovaujamas J. Tiškaus. Tiesa, tai pirmasis respublikoje toks orkestras, į kurį V. Telksnis pakviečiamas dirbti garso režisierium. „Tvarkiau apšvietimą, padariau pats stiprintuvą, perrašinėdavau gaidas, kadangi trūko repertuaro, ėmiau pats kurti. 1958

techniniais duomenimis: pirmiausia ritė ilgaaamžė, guolinė, ji talpina 100 metrų 0,35 milimetrų skersmens valo, puikus mechanizmas — greitaeigis. Visi šie dalykai teikia žūklėje papildomų patogumų, kuriuos taip vertina tikri sportinės žūklės mėgėjai. Belieka tik pridurti, kad ritė bus gaminama iš geros kokybės medžiagos. Pirmoji partija pasirodė ant prekystalių 1988-aisiais.

Valdas Arminas

m. sukūriau dainą „Kaunas naktį“. Pats ir žodžius parašiau. Daina greit paplito, ją dainavo visi. Tai paskatino mane kūrybai, — prisimena kompozitorius.

— Ar kurdamas dainą, apgalvojate, kas ją dainuos?

— Taip. Parašęs dainą, atiduodu dainininkui, kuriam rašiau, žinodamas jo stilių, dainavimo manierą. Tiesa, pasitaiko, kad vienos ilgai klaidžioja, kitos greitai pamėgstamos publikos.

Džiaugiuosi, kad mano dainas dainuoja ir operos solistai, ir estrados dainininkai, ir publika.

— Kas įkvepia taip intensyviai kurti? Ir kas pirmasis autoritetingas vertintojas?

— Kurti? Meilė ir žiedui, ir žemei, ir ašarai, ir žmogui. Man regis, kūryba vyksta nuolatos. Kartais soki iš miego ir užrašai natas, o kartais užsimiršęs net pravažiuoji savo stotelę... Tai vis nenutrūkstančio kūrybos proceso pasekmės. O bene svarbiausia menininkui, kaip ir kiekvienam žmogui, yra dėmesys — šiltas, geras, teisingas žodis. Tai didžiausias įkvėpėjas. Juk žinoti, kad esi reikalingas — didžiausia laimė.

Neseniai perskaičiau A. Dementjevo eilėraščių „Draugą pažinsi, kai sekasi“. Negalėjau nepritari ti jo minčiai. Tai vienu prisėdimu sukūriau dainą.

Pirmasis vertintojas ir klausytojas — žmona Marija.

Kompozitorius prisipažįsta: „Sunkiausia ir gal lengviausia kurti vaikams. Vaikas neapsimetinėja, nepataikauja, neapgaušina. Jeigu jam nepatinka daina, jis jos net neklauso. Vaikai teisingiausi kritikai...“

Paskaudo publikai nuo aplodismentų delnai, kai lapkričio 29—30 dienomis Vilniaus sporto rūmuose renginyje sporto žvaigždėms scenoje suskambėjo V. Telksnio daina „Žalgiriui“ valio! Ją dainavo Ona Valiukevičiūtė ir Valdemaras Frankonis. Tai ne vienintelis renginys, kurį pradeda ir užbaigia V. Telksnio dainos, publikos aplodismentams pritariant.

V. Telksnio dainos — lyriškos, nuotaikingos, melodingos, užkrečiančios dainuoti, bet bene labiausiai žmogų sujaudina išgirdus dainas apie Motiną. „Motinos vardas“ (žodžiai P. Gaulės), „Neverki, motinėle“ (žodžiai P. Gaulės), „Akmenėliai“ (žodžiai St. Žilibino), „Nepalikite motinų vienu“ (žodžiai A. Dementjevo) ir daug kitų.

Bėga metai, keičiasi stiliai, mados, atlikėjai. Žmonių lengvosios muzikos poreikiai išaugo, o Vygando Telksnio muzika vis skamba ir skamba...

Sofija Stanevičiūtė

● Vilniaus grąžtų gamyklos produkcija eksportuojama į 85 pasaulio šalis.

Olimpinė čempionė Vida Vencienė sugrįžo į namus. Ji tokia pat laiminga, kaip ir Kalgaryje, kuomet stovėjo ant nugalėtojų pakylės aukščiausiojo laiptelio.
V. MALINAUSKO nuotr.

Ot taip, vyrai, moterys...

Tai buvo pirmi pasakyti žodžiai, kuomet pagaliau paaiškėjo, kad Vida Vencienė tapo olimpiados Kalgare čempione. Televizoriaus ekranas švietė kaip ir anksčiau, tačiau dabar jis nebuvo reikalingas. „Vida čempionė. Vida laimėjo!“ — tai buvo ne mano balsas; šaukė Džiaugsmas, Laimė, Pasidžiavimas, šaukė visi tieji dievai, kuriuos žmogus saugo laimei dėl savęs ir kitų.

Taip, man jau kalbėjo, kad rašau pernelyg neproziškai, nepublicistiškai. Neduok die, kad šis rašinys būtų išimtis. Tebūna jis kaip muzika, kaip dvasinė šviesa, kuri užsidegė išgirdus apie Vidos Vencienės sportinį žygdarbį.

Amerikā nuo Lietuvos toli. Laiko požiūriu dar toliau nuo manęs iki „Vilnės“ Čikagoje, kuriai adresuojau rašinį. Todėl, suprantama, jog Vidos Vencienės pirmąją pergalę su džiaugsmu atšventė lietuvių išeivija, bet... Kaip matote, vis tiek rašau, netgi nepalaukęs kitų jos startų olimpiadoje. Ar yra, sakykite, sporto istorijoje atsitikimas, kuomet pirmas olimpinis auksas sutviska Lietuvos karūnoje?

Kita vertus, ar tai nebuvo staigmena, netikėtumas visam sportui? Tikriausiai, kad taip. Didžiulė armija žurnalistų užsispoksojo į žinomą žvaigždę. Atrodo, kad net tarybiniais žurnalistams Vidos pergalė buvo netikėta. TV komentatorius, pasimetęs ieškojo, kada slidininkė pasirodys finiše, ir tik užtrukęs pasakė, kad ji jau finišavo.

Nelauktai netikėtai užsidegė žvaigždės. Kaip danguje, taip ir ant žemės...

Iš Lietuvos laikraščių pirmiausia prabilo Vilniaus „Vakarines naujienos“. Vakare, neatsitraukdami nuo kioskų, žmonės patikliai domėjosi, kaip žurnalistika pateikia šį įvykį.

„LIEPSNOJA OLIMPINIS AUKURAS“ — toks straipsnio pavadinimas. O paantraštėje — „Pirmas aukso medalis — V. Vencienė!“.

Dvi citatos iš jo:

Pirma: „Pirmoji Tarybų Lietuvos atstovė tokio masto varžybose įveikė 10 km per 30 min. 08,3 sek. ir aukso raidėmis įrašė naują ženklų puslapį respublikos sporto istorijoje“.

Antra: „Ir štai šiemet Vidos Vencienės talentas atsiskleidė visu ryškumu, prieš išvykį į Kalgarių su ja didelės viltis siejo ir TSRS slidinėjimo rinktinės vyriausiasis treneris V. Ivanovas. Po vilnietės pergalės Bakurianyje jis pažymėjo: „Džiugu, kad naujoji šalies čempionė puikiai įveikė klasikinį stilių, kuriuo slidininkės startuos per žaidynes 10 km distancijoje“.

Mums, kaip ir „Vakarines naujienoms“, matyt, tikslinga pasakyti kol kas bent tiek, kad V. Mogenytė (mergautinė V. Vencienės pavardė) į Vilnių atvyko iš Ukmergės, mokėsi žemės ūkio buhalterinės apskaitos technikumė, o šiuomet studijuoja Pedagoginio instituto geografijos fakultete.

Kitądien, t. y. vasario 16 d., jau visi Lietuvos, visos šalies laikraščiai prakalbo apie V. Vencienę, pelniusių pirmąją olimpiados auksą. Nuotraukos, komentarai, straipsniai, pasigėrėjimo leksikonas... Tikslingiausia pateikti citatą iš centrinių laikraščių, kurių korespondentai buvo Vidos pergalės liudininkai.

„PRAVDA“: „Visos sportininkės po finišo skundėsi sunkia trasa Kenmore, kuriai, kaip nė vienai iš kitų, būdinga ilgos priekalnės ir sunkios nuokalnės. Tiktai naujoji olimpinė čempionė pasakė, kad šis atstumas jai nebuvo sunkus. Ir jos žodžiuose nebuvo netgi moteriško koketiškumo: Vida buvo ne tik stipresnė už varžovės, bet ir

PASITINKANT NAUJĄ KNYGĄ

Daug metų Lietuvos valstybingumo problemas tyrinėja istorikas POVILAS VITKAUSKAS. Netrukus iš spaudos išeis jo knyga. Su knygos autoriumi susitiko ir kalbėjosi žurnalistas Virgilijus Liauška.

— „Svyturio“ žurnalas spausdina Jūsų knygos ištraukas. Knyga vadinsis „Lietuvos Tarybų Socialistinė Respublika. 1918—1919 metai“. Bet prieš 10 metų Jūs esate knygą ta tema jau išleidę.

— Nauja knyga bus papildyta. Yra klausimų, kurie visai naujai dabar mano parašyti. Pavyzdžiui, Lietuvos buržuazijos kelias į valdžią. Visai naujas skyrius. Panaudojau labai daug archyvinės medžiagos. Nauja koncepcija. Pabandžiau pakoreguoti kai kuriuos mūsų buržuazinės istoriografijos klausimus. Taip pat ir tarybinės istoriografijos...

— Sakykite, ar archyvinė medžiaga anksčiau nebuvo prieinama?

— Buvo prieinama. Bet visada pas mus buvo skiriamas didžiausias dėmesys revoliuciniam judėjimui. Buržuazijos veiklai buvo mažai dėmesio skiriama. Paėmiau dabar tą medžiagą ir pakėliau. Sakyčiau, kad reikėtų būtina išleisti archyvus ir nebūtų to ginčo dėl vasario 15-osios, nes ją Vakarų propaganda dabar iki juokingumo giria, šlovina...

— Bet Lietuvos valstybingumo klausimą buržuaziniai istorikai paprastai atremia į šitą datą... Kaip čia yra?

— Yra taip, kad dokumentai nespausdinti. Archyvai yra pas mus, protokolai yra... Tiesa, buržuazinė istoriografija aiškina, kad pas mus jų nėra. Reikėtų išleisti tuos dokumentus. Čia Lietuvos MA Istorijos instituto kaltė, kad šitie dalykai nepadarėti.

Tiesa, yra išleistų dokumentų Lietuvos buržuazijos istorijos klausimais. Bet mažai. Ir antras dalykas — buržuaziniai metais išleisti dokumentai, pavyzdžiui, Petro Klimo, kai kurie net sufalsifikuoti!

tiksliau apskaičiavo savo jėgas“.

„SOVETSKIJ SPORT“: „Pirmiesiems kelyje visuomet sunku. Jų pėdsakais seka kiti. Aukšinę trasą mūsų olimpiečiams pirmąją žaidynių dieną slidėmis numynė Vida Vencienė. Kas ten, už jos?“

Įdomus pasirodė šis aprašymas „Sovetskij sport“ laikraštyje:

„Tribūnos tylėjo tarsi griautinio priblokštos. Ką tik jos marguliuo norvegų, suomių, kanadiečių, amerikiečių vėliavomis, nekantriai striksėjo, skardeno indiečių aliojmais ir še — kaip peiliu nuriekė... Tyluma. Ir tik kažkur atokiai, viršum suakmenėjusios žmonių minios, linksma liepsna plazdeno, laimingai dešinėn — kairėn sviro mūsų raudonoji vėliava. Atrodė, kad jos savininkas jūreiviškai signalizuoja: „Pergalė! Šaukuoliai! Ir kas galėjo pagalvoti!“

Iš tikrųjų, kas prieš kokį pusvalandį galėjo pagalvoti, kad olimpinė žaidynių programoje pirmosios lenktynės 10 km distancijoje taps tokiu tarybinės moterų komandos triumfu“.

Šio triumfo priešaky — Vida Vencienė.

„SOVETSKIJ SPORT“:

„Vencienės finišas buvo nuostabus. Sustingo elektroninio chronometro skaičiai, parodydami 30 min. 08,3 sek. Pergalė? Atsakymą tegalėjo pateikti tik Smetanina. Ji iš visų jėgų šliuozė stadionu, bet dar greičiau keitėsi tablo skaičiai. Nagi, Raja!“

Ne, šį kartą jėgų pergalei pritrūko — 9 sekundėmis ji pralaimėjo savo jaunajai draugei ir varžovei“.

Ir šis tarybinis korespondentų iš „Sovetskij sport“ šūktelėjimas

Jo atspausdinti dokumentai vienaip skamba, o archyve dokumentai atrodo kitaip: tuos, kurie nešlovina vasario 16-osios, P. Klimas praleidžia... Žodžiu, reikia išleisti visus tuos dokumentus.

— Ar nebendraujate su išsivijęs istorikais? Galbūt atsiliepiamų turite apie savo darbus?

— Knyga, kurią išleidau prieš 10 metų, sulaukė daug recenzijų. Iš užsienio taip pat. Buvo nelabai kokių recenzijų — neobjektyvių, keiksnojančių. Įdomiausia Juliaus Rimdžiaus recenzija atspausdinta „Aiduose“. Ir ten, žinote, neišvengta tokio...
— Sališkumo?

— Taip. Bet vis dėlto rimtai recenzuojama. Iš tikrųjų autorius nori suprasti, žinoti mūsų tautos istoriją, ir būtų gerai, kad tokios recenzijos būtų objektyvios. Tik šitaip reikėtų dirbti: ne keiksnoti, o objektyviai tyrinėti...
— Bendromis jėgomis — ir šlapus, ir anapus?

— Kyla juk įvairiausių klausimų. Pavyzdžiui, kad Lietuva 1918—1919 metais pergyveno „bolševikų—rusų okupaciją“. Tiesa, buržuazinė istoriografija ir dabar vadina Lietuvą „okupuota“.

Bet istorijoje mes randam: 1918 m. gruodžio 27 d. ministrų kabinetas Kaune priėmė specialų nutarimą — vadinti Tarybų valdžios kūrimąsi Lietuvoje „rusų—balševikų okupacija“. Ir spaudoj reikalavo, kad visur būtų taip rašoma. Ir dabar buržuazinė istoriografija tą patį teiginį kartuoja! Tai štai kokia istorinė tiesa, o kad buvo vokiečiai Lietuvą okupavę, tai vėlgi buvo anuomet specialiai nutarimas priimtas neleisti spaudoje pasisakymų prieš vokiečius. Ar galima tai nutylėti? Tai nepadeda nei jaunimo auklėti, nei mokyti iš istorijos.

— Matyt, istorijoj lemia ne tik faktai, ne tik faktai archyval, bet ir generoriškumas?

— Svarbiausia,

— Ačiū Jums už pokalbį.

— „Nagi, Raja!“ parodo, iš ko labiausiai tikėtasi pergalės. Bet, kaip sakėm, žvaigždės užsidegė netikėtai...
Netikėtai?

Su tuo, matyt, niekuomet nepanorės sutikti Vidos Vencienės treneris R. Glazauskas. Tačiau kas link kitų, tai...
„PRAVDA“:

„Naujoji olimpinė čempionė anksčiau neturėjo aukštų tarptautinių titulų. Todėl galima „suprasti“ olimpiados pagrindinio spaudos centro informacinės sistemos kompiuterį, kuris atsisakė pateikti apie mūsų čempionę bet kokią informaciją.“

Cha! Kompiuteriai, pasirodė, elgiasi, kaip ir žmonės: tiki žmonės — tiki jie, netiki žmonės — netiki jie. Bet tiek to. Svarbiausia: Vida Vencienė — čempionė. Ir dabar ją žino ne tik tie, kas stebėjo jos šliuozimą 10 km distancijoje. Sakoma, kad olimpiados atidarymo ceremonialą stebėjo pusterčio milijardo pasaulio žmonių. Patikėkite, kad jų prie televizorių nebuvo mažiau ir stebint kovą dėl olimpiados pirmųjų medalių.

Nėra abejonės, kad dabar ją pažįsta ir tokios paskirties kompiuteriai...
O žiema Lietuvoje šiais metais tokia besniegė, tokia besniegė, kad niekas tokios net ir neprisiemė...
...Kažin, kaip seksis Vidai kitos kovos? Ją dar pamatysime ten ant slidžių ir, galimas daiktas, kad ir ant pakylės... Tačiau šis mūsų rašinys atsirado anksčiau, kai iki kitų V. Vencienės startų dar reikėjo lukterėti...
Džiaugsmo atidėti neįmanoma.
Stepas Grigas

Vilnis, 1988 m. kovo 31 d.

Vilniaus jaunimo teatras atvažiuoja į Čikagą

[Ameriką buvo atvažiuojęs Vilniaus jaunimo teatro režisierius Eimuntas Nekrošius su dviem teatro dailininkais. Jis aptarė būsimų gastrolių planus. Dabar minimos USA ir TSRS sutarties dėl mainų kultūros, technikos ir švietimo srityse 30-osios metinės. Ir šiemet bus keičiamasi dideliais atlikėjų kolektyvais. Pirmą kartą į Ameriką atvažiuos Lietuvos teatras.

Manoma, kad Vilniaus jaunimo teatro gastrolių prasidės 1988 metų gegužės 8 d. Houstone (Texas) ir truks iki gegužės 21 d. Vilniečiai parodys du spektaklius: A. Čechovo „Dedė Vanią“ ir V. Korostylovo „Pirosmeni, Pirosmeni...“ Spektakliai bus vaidinami kasdien teatre „Alėj“ miesto centre.

Gegužės 24 d. Chicago prasidės tradicinis Tarptautinis teatro festivalis. Jo renginiai vyks naujame ir moderniaame teatre. Vilniaus jaunimo teatras taip pat paviestas dalyvauti šiame festivalyje. Rodys tuos pačius spektaklius

po keturis kartus kiekvieną.

Čia gyvenantys lietuviai gali didžiuotis, kad jų gimtinės menas taip pripažįstamas ir vertinamas Amerikoje, šalyje, kuri išpaikinta pasaulinio garso artistų pasirodymais. Amerikos spaudoje jau buvo paskelbta keletas įdomių straipsnių apie Vilniaus jaunimo teatrą — juos parašė žinomas dramaturgas Arthur Miller. Jis viešėjo Vilniuje prieš porą metų, kai čia vyko tarybinių ir amerikiečių rašytojų susitikimas ir buvo sužavėtas, pamatęs Jaunimo teatro spektaklius. Pasakojama, kad A. Miller pakvietė režisierių E. Nekrošių pokalbiui. Jiedu ilgai sėdėję sykiu ir bemaž visą laiką tylėję. Grįžęs namo, A. Miller tvirtino, kad su niekuo taip įdomiai ir atvirai nepasikalbėjęs, kaip su Nekrošiumi. Pastarasis (kurio nekalbamas visiems žinomas) irgi tokios pat nuomonės.

Chicagoje jau pradėta pardavinėti bilietus į būsimuosius Jaunimo teatro spektaklius.

UŽSIENIO LIETUVIAI — LIETUVAI

„Nė valandėlės tebesame nepamiršę to mažo kempelio, vadinamo Lietuva... Nei ilgoji toluma, skirianti Ameriką nuo Lietuvos, neigi desimtys metų, prabėgusių nuo mūsų išsiskyrimo (...), neužgesino mūsų meilės ir neatšaldė mūsų jausmų senajam kraštui bei jo žmonėms“, — 1946 m. rašė A. Bimba, žymus Amerikos lietuvių visuomenės veikėjas.

Kai mintimis apibėgi iševijos istoriją, nuo toliausių metų randi šių žodžių daugkartinį patvirtinimą darbais. Ryšiai su gimtuoju kraštu daugumai iševijų, be abejo, pirmiausia yra gyvybinė, arterija lietuviškai širdžiai plakti svetimoje aplinkoje. Bet regėkim ir atgalinį ryšį — tą meilės tiltą, kuriuo einant nemažai prisidėta prie nacionalinės kultūros ugdymo, revoliucinės Lietuvos darbo žmonių kovos rėmimo, Lietuvos atstatymo po karo. Štai keli faktai.

Nuo 1897 m. iki 1907 m. iš JAV per Tilžę į Lietuvą buvo pasiųsta 17 000 egzempliorių 12 pavadinimų knygų istorijos, socialiniais, meno klausimais.

1928 m. Bruklne įvykusiame Amerikos lietuvių organizacijų antifašistinio susivienijimo pirmajame suvažiavime buvo nurodyta, jog pažangieji iševiai Lietuvos kaliniams ir revoliuciniam judėjimui remti 1927 m. surinko 10 729 dolerius.

Antrojo pasaulinio karo metais pažangios JAV lietuvių organizacijos pasiuntė Lietuvai 10 siuntų 229 966 dolerių vertės. 16-osios Lietuviškosios divizijos karininkas J. Jurgaitis, po kelių dešimtmečių prisiminęs šaltas karo dienas,

pasakys: „Mus šildė Amerikos lietuvių moterų numegztos ir atsiųstos pirštinės, kojines, bet užvis daugiau — tų draugiškų rankų, brolybės šiluma.“

Meilė gimtinei — ne deklaratyvus žodžiais, tai gyvenimo būdas ar net žmogaus lemtis.

Vilniuje, Revoliucijos muziejuje, saugoma bronzinių lakštų knyga — joje surašytos pavardės užsienio lietuvių, aukojusių Vilniaus eksperimentinės medicinos institutui. Lietuvoje dar ruseno karo degėsi, kai tautiečiai šiam institutui nupirko įrengimų daugiau kaip už 40 000 dolerių.

Kaune, Donelaičio gatvėje, stovi šiuolaikinių formų pastatas — Dailės rūmai, specialiai pastatyti Vakarų Berlyne gyvenančio M. Zilinsko dovanotai kolekcijai — garsių Vakarų Europos XVI—XX a. dailininkų darbams. Jų daugiau kaip 1500.

Vilnis, 1988 m. kovo 31 d.

„Nors žmogus gyvena draugėje, bet miršta vienišas, — kalbėjo JAV lietuvių dailininkas V. Vizgirda, 1971 m. viešėdamas Lietuvoje. — Gelmėje gali jausti paguodą, jeigu žinai, kad gulėsi po gimtojo krašto velėna, ir jinai bus tavo amžinas bičiulis. Bet nerimas ima, kai likimas tave bloškia kažkur į labai tolimą kraštą sunykimui svetimo ir šalto grumsto glėbyje.“

Likti savo darbais gimtinėje — ne tik menininko, bet ir apamai žmogaus neužmaršties garantija. 1969—1987 m. iš užsienyje gyvenančių lietuvių kilmės dailininkų Lietuvos dailės muziejus gavo dovanų bemaž 2000 autorinių darbų.

Praėjusių metų pabaigoje Vilniaus universiteto mokslinė biblioteka gavo vertingą dovaną iš Amerikos: V. Adamkus, S. Jokubka, J. Mekas, A. Merkelis, V. Žukauskas, V. Palubinskas, M. Gudelis, A. Salčius, K. Pemkus per Lietuvos kultūros fondą atsiuntė didžiulę knygų, periodikos leidinių bei meno kūrinių kolekciją.

J. Valaitis atsiuntė poeto J. Tyliavos archyvą.

„Neperdėsiu — mus žavi ir jaudina tautiečių užsienyje dėmesys mūsų kultūrai, — sako Lietuvos kultūros fondo pirmininkas prof. Č. Kudaba. — Tik per kultūrinę giminytę mes vieni kitų nepamirštame, naujai atrandame, suartėjame“. Pridėkime — mus, tautos kamieną ir jos dalį svetur, jungia ne tik kultūrinę giminytę, o ir kai kas daugiau.

Juozas Mockus

LAISKAI IR PARAMA

Enclosed find check for \$30 for renewal of my subscription \$17. Balance \$13 is a donation.

Virginia Wrobel
Evergreen Park, Ill.

Brangūs draugai vilniečiai:

Sveikinu visus su 1988-aisiais metais. Linkiu sveikatos ir sėkmės Jūsų darbuose. Lai šie metai būna žmonijai taikos metai. Cia idedu \$25 čekį, tai mano prenumeratos atsinaujinimas ir laikraščiui auka.

Antoinette Gerdus
Washington, Ill.

Enclosed check for paper & donation. Please council my mothers paper.

Minnee Yuden
Mountain Home, Ark.

Aplankykite Lietuvą

Abiejų pažangiųjų laikraščių („Vilnius“ ir „Laisvės“) aktyvas šiemet organizuoja septynias turistines grupes vykti į Lietuvą. Kaip visuomet, grupės Vilniuje pasitiks Tėviškės draugija. Šių grupių turistai turės progą aplankyti savo gimtąsias vietas, pabuvoti su giminiėmis, draugais bei pažįstamais.

Jau susitarta, kad visais kelionės reikalais rūpintųsi American Travel Service Bureau agentūra, 9727 S. Western Ave., Chicago, Ill. 60643, telefonas (312) 238-9787. Dėl daugiau informacijų kreipkitės į „Vilnius“ įstaigą, 3116 S. Halsted St., Chicago, Il. 60608, telefonas (312) 812-7325.

Grupės išdėstytos sekamai:

Išvyks ir atvyks	Kur kiek naktų nakvos
Gegužės 24 .... Birželio 12	Maskvoje 2, Vilniuje 15, Maskvoje 1
Birželio 20 ..... Liepos 9	Maskvoje 2, Vilniuje 15, Maskvoje 1
Liepos 5 ..... Liepos 20	Maskvoje 2, Vilniuje 10, Maskvoje 2
Rugpj. 8 .... Rugpjūčio 29	Belgrade 1, Maskvoje 2, Vilniuje 15 Moscow 1, Belgrade 1,
Rugpj. 29 — Rugsėjo 12	Maskvoje 2, Vilniuje 10, Maskvoje 1
Rugsėjo 6 .... Rugsėjo 25	Maskvoje 2, Vilniuje 15, Maskvoje 2
Spalio 4 ..... Spalio 19	Maskvoje 2, Vilniuje 10, Maskvoje 2

Kaštus

Pirma grupė iš Čikagos	\$2315.00, iš New Yorko	\$2205.00
Antra grupė iš Čikagos	\$2415.00, iš New Yorko	\$2305.00
Trečia grupė iš Čikagos	\$2150.00, iš New Yorko	\$2040.00
Ketvirta grupė iš Čikagos	\$2415.00, iš New Yorko	\$2305.00
Penkta grupė iš Čikagos	\$2150.00, iš New Yorko	\$2040.00
Šešta grupė iš Čikagos	\$2415.00, iš New Yorko	\$2305.00
Septinta grupė iš Čikagos	\$1825.00, iš New Yorko	\$1715.00

P.S. Kadangi lėktuvais keliauti kainos nėra pastovios, tai ir su šiomis grupėmis keliauti į Lietuvą, iškeliavimo metu, gali būti truputį brangiau ar pigiau.

Adm.

TURISTINĖ GRUPĖ IR LIETUVIS

Pakeliui į namus kovo 23-24 dienomis Čikagoje buvo staptelėjusi visasąjunginė grupė, kurioje buvo ir lietuvis — Ukmergės rajono Raudonosios vėliavos kolūkio pirmininkas Stasys Sedleckas. O'Hare aeroporte grupę čikagiečiai draugai pasitiko atvykstančių iš Detroito. Priėmimas vyko Čikagos universiteto International House salėje, kur kafeterijoje buvo pavaišinta vakariene ir kokteiliais. Svečius sveikino International House direktorius, apgailestaudamas, nors universitete yra iš įvairių užsienio šalių studentų, bet iš Tarybų Sąjungos kol kas dar nėra.

Grupės dalyvius per pasisakymus susirinkusi publika ir studentai lydėjo ilgai trunkančiais plojimais. Po asmeniškų susipažinimų su svečiais bei studentais, su grupe vykstantys du solistai davė improvizinį koncertą. International House direktorių apdovanojo įgrotomis savo dainų plokštelėmis. JAV-TSRS draugystės komitetas svečius apdovanojo suvenyrais.

Šia proga teko nemaža pasišnekėti su grupės dalyviu lietuviu Stasiu Sedlecku. Tai gana kultūringas žmogus, baigęs zootechnikos mokslus, žemės ūkio specialistas. Papasakojo apie vykstančius Lietuvoje persitvarkymus, apie darbus kolūkiuose, kolūkiečių nuotaikas, susijusias su persitvarkymais. Pasak jo, nors kolūkiečiams leistina turėti didesnius žemės sklypus, bet daugelis labiau linkę dirbti kolektyviai.

Atsiveikindamas prašė perduoti pažangiems lietuviams geriausių linkėjimus sėkmės visuomeniniuose darbuose.

S. J.

BUVO ATVYKĖS KONSULAS

Užpračios savaitės pirmadienį visai savaitei į Čikagą buvo atvykęs veikiantis prie TSRS ambasados Vašingtone Lietuvos TSR konsulas Voldemaras V. Kanchas. Nežiūrint kaip jis buvo užimtas tarnybiniais reikalais, bet rado laiko asmeniškai susipažinti ir su kai kuriais Čikagos lietuviams, be kitko, buvo užėjęs ir į „Vilnius“ įstaigą.

Svečias stebėjosi, kokio plataus būta pažangių lietuvių judėjimo. Susipažino su laikraščio leidimo technikos procesu. Paprašytas, pradžioje retkarčiais laikraščiui atsiųsti konsularinių žinių.

Buvo malonu susitikti ir šnekėti su jaunu, spinduliuojančiu energija kultūringu žmogumi. X.

DAZNAS, BET MIELAS SVEČIAS

Nemaža jau yra čikagiečių, kurie gerai pažįsta dirbantį prie Jungtinių Tautų akredituotą „Moscow News“ korespondentą žurnalistą Vilių Kavaliauską. Jis dažnas Čikagoje svečias. Prieš porą savaičių jis vėl buvo atvykęs beveik visai savaitei. Į Čikagą atvykti jį traukia kaip senienų kolekcionierių, ypač dailės darbų. Gal dėl to jis čia yra mėgiamiausias dar tebekuriantis lietuvių dailininkų.

Kaip beveik visuomet, taip ir šį kartą buvo apsistojęs pas S. J. ir Anną Jokubkas. Žmogus susijaudino, kad rado Jokubkienę istiktą nelaimės — su susilaužyta koja, bet tas netrukė su bičiuliška šeima pabendrauti.

Teško nugirsti, kad jis nebe ilgai lebus Amerikoje. Kaip taisyklė, pasibaigus penkerių metų darbo stažui, bus atšauktas į Lietuvą. Ne vienas čikagietis pasigęs gero žmogaus.

U.

A. KRISIKEN JAU NAMUOSE

Prieš kurį laiką "Vilnius" direktoriui Ann Krisiken kairėje rankoje tarp riešo ir alkūnės atsirado du keisti augliai. Gydytojas patarė išpjauti ir kovo 17 dieną ligoninėje chirurgai išpjovė. Operacija truko net penkias valandas. Chirurgai atkreipę dėmesį tyrinėja ar nebuvo piktybiniai.

Ligonė ligoninėje turėjo pagulėti net penkias dienas, bet viskas baigėsi sėkmingai ir dabar randasi namuose. Kiek ilgai truks kol užgis plūviai, sunku pasakyti.

Linkiu jai kuo skubiausiai pasveikti ir vėl aktyviai stoti į visuomeninį darbą.

J. U.

SUSIZEIDĖ A. JOKUBKIENĖ

Anna Jokubkienė po sunkios anais metais operacijos kairiajame klube, vėliau po susilaužymo rankos, buvo jau atsigavusi. Gražų vasario 26 dienos prievakarį su savo vyru Stasiu išėjo pasivaikščioti, kažkaip ant šaligatvio paslydo ir susilaužė kairiąją koją.

Ligoninėje chirurgas sulaužytos kojos kaulus skubiai sudėjo į vietą. Po daugiau kaip savaitės su sugipsuota koja grįžo namo. Jeigu operacija yra pavykusi, chirurgas sako, po šešių savaičių gipsą nuo kojos nuims.

Moteris puoselėja viltį, kad anksčiau ar vėliau vėl bus sveika.

LAISVIEČIUS APNYKO NELAIMĖS

Telefonu Nellie Ventienė pranešė, kad ten pas juos New Yorke kovo 20 dieną mirė ilgametis "Laisvės" darbuotojas Bill Malin. Mirė jis po ilgos ir sunkios ligos, grįžęs iš ligoninės namuose nuo širdies priepuolio.

Velionis "Laisvėje" ekspeditoriumi ir vėliau dar namo prižiūrėtoju išdirbo apie 25 metus. Buvo uolus skaitytojas bei rėmėjas ir laikraščio "Vilnius", dažnai atsisųdavo po dešimkę ir daugiau laikraščių paramos.

Taipgi liūdna žinia, kad plačiai žinoma Nastė Buknienė rimtai sunegalavusi. Jai kažkas nežinomo yra kojose, sunkiai gali pavaikščioti ir skauda. Pabuvojusi kelis kartus ligoninėje specialistų priežiūroje, grįžo į namus ir gydytojo lankoma kamuojausi.

J. S.

A. GABRYS NEPAMIRŠTA DRAUGU

Praeitą rudenį persikėlęs gyventi nuolatiniame gyvenime į Floridą vis dar nepamiršta čia šiaurėje paliktų draugų ir pažįstamų. Vienam ar kitam dažnai parašo, kaip lengva senam žmogui priprasti naujojoje vietoje, nežiūrint nors tenka gyventi podukros šeimoje, neapleistam.

A. Gabrys gerokai virš 90 metų amžiaus, bet dar tebėra šviesaus proto, fiziniu atžvilgiu irgi dar vikras, uoliai skaito laikraštį "Vilnį", taip pat ir anglišką laikraštį bei knygas.

Dar nemaža yra Amerikoje senosios kartos lietuvių emigrantų, bet A. Gabrys gal daugiausia metų gyvena šioje šalyje — berods, apie 80 metų. Atvyko jis į šią šalį dirbti Olišausko laikraščiu "Lietuva".

ST. PETERSBURG, FLORIDA

IN MEMORIAM

FRANK BUNKUS
(Died March 26, 1987)

It doesn't seem possible a year has already passed since dear Frank left us.

He was a beloved Lithuanian Senior Citizen Club member and sang in "Dainos Mylėtojų" chorus.

Memories of dear Frank will be special in my heart.

* * *

Goodbye my love, goodbye.
I wish you were near.
Goodbye my dear, goodbye.
I wish that you were here.

Sadly missed by
JOSIE BOWMAN
(Club member)

Mirus Adelei Copin ir Vincei Powell-Pavilonienei

Reiškiu gilią užuojautą jų šeimoms ir kitiems giminėms, čia Amerikoje ir Lietuvoje, taipgi draugams, pažįstamiems, bendražygiams visuomeniniame judėjime.

ANTANETA BUTKIS

Mirus Adelei Copin ir Vincei Powell-Pavilonienei

Reiškiame gilią užuojautą jų šeimoms ir kitiems giminėms, čia Amerikoje ir Lietuvoje, taipgi draugams, pažįstamiems, bendražygiams visuomeniniame judėjime.

JOHN PATECKAS ir duktė LINDA
ir ALFONSAS PATECKAS

CHICAGO, ILL.

MIRUS VINCEI (KAY) POWELL - PAVILONIENEI

Reiškiame gilią užuojautą velionės dukrai Lorraine, sūniui Raymond, jų šeimoms bei kitiems artimiesiems, draugams ir pažįstamiems čia Amerikoje ir Lietuvoje.

NELLIE DE SCHAAF
LOUIS DE SCHAAF

NUOŠIRDI PADĖKA

Reiškiame nuširdžiausią ačiū dalyvavusiems velionės Albertinos Jakienės laidotuviuose gruodžio 17 dieną. Taipgi nuširdžiausias ačiū reiškusiems mums asmeniškai ir per laikraštį "Vilnį" užuojautas. Didelis ačiū Ex-Mainerių klubui už vainiką bei Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narėms, stovėjusioms garbės sargyboje prie karsto.

Dėkojame "Vilnius" redaktoriui S. J. Jokubkai už pasakytą prasmingą atsisveikinimo kalbą prie karsto, laidotuvių direktoriui Povilui Ridikai už tvarkos vedimą.

Niekad nepamiršime tos liūdnos dienos, kai teko visam laikui atsisveikinti su mūsų mylima artima vėlione Albertina. Lankysime jos kapą ir minėsime kol mūsų krūtinėse plaks širdis.

JULIUS ŽILINSKAS
ALDONA ŽEKAS

Mirus Vincei Powell-Pavilonienei

Su giliu liūdesiu siunčiu užuojautas jos dukrai Lorraine DeGrazia ir sūniui Raymond Powell, jų šeimoms ir kitiems giminėms.

Mudvi buvome artimos draugės, vadindavom viena kitą "Mano sesute".

Aš jos labai pasigėsiu.

MILDRED (MILDA) KUBILIUS
Hot Springs, Ark.

In Loving Memory

JULIA (GIZEVICH) ANTONOWITZ

Our beloved sister and wife was taken from us suddenly and unexpectedly, April 23, 1985.

Her passing has left a deep and aching void in our hearts which can never be filled.

We shall forever cherish her memory, and visit her grave at the Lithuanian National Cemetery. May she rest in peace among many of her friends who have gone before.

Sister NELLIE (GIZEVICH) O'BRIEN
Husband ALPHONSE ANTONOWITZ

Vilnius, 1988 m. kovo 31 d.